

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

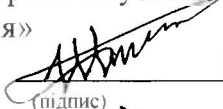
КАФЕДРА ФІНАНСОВОГО ТА ПОДАТКОВОГО ПРАВА

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: **Антикорупційна політика: вітчизняний та зарубіжний досвід**

бувача вищої освіти II рівня, II курсу, ПМУ-23-1 групи,
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

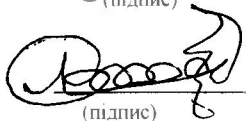
вітньо-професійна програма «Публічне управління фінансовою діяльністю держави та органів
ценового самоврядування»

(підпис)

Швидкий Сергій Сергійович
(прізвище, ім'я, по батькові)

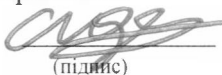
уковий керівник

(підпис)

Долгий О.А., д.н.держ.упр., професор.
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

рівник освітньо-професійної
програми

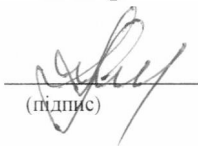

(підпис)

Сидоренко Олексій Миколайович, к.е.н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

пущено до захисту за рішенням кафедри фінансового та податкового права
протокол від «09» січня 2025 р. № 8.

ідувач кафедри

(підпис)

Глух Марина Василівна, к.ю.н., професор
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Реєстрація № 16 27.01.2025р. [підпис]
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту 07.01.2025р. [підпис]
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту добре 14.02.2025р. [підпис]
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: [підпис] О.Г. Михайлова
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії: [підпис] М.В. Глух
(підпис) (ініціали, прізвище)

[підпис] О.А. Долгий
(підпис) (ініціали, прізвище)

[підпис] А.В. Гарбінська-
(підпис) (ініціали, прізвище)

ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1.Доповідь	від 0 до 10	10		1. <i>[Signature]</i> 2. <i>[Signature]</i> 3. <i>[Signature]</i> 4. <i>[Signature]</i> 5. <i>[Signature]</i>
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5			
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	20		
5. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	10		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	40		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	80		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
80	B	добре	14.02.25р.	1. <i>[Signature]</i> 2. <i>[Signature]</i> 3. <i>[Signature]</i> 4. <i>[Signature]</i> 5. <i>[Signature]</i>

АНОТАЦІЯ

Антикорупційна політика: вітчизняний та зарубіжний досвід

Мета роботи полягає у вивченні та порівнянні антикорупційних політик України та зарубіжних країн, визначенні основних механізмів, що забезпечують ефективність боротьби з корупцією, а також виявленні перспектив удосконалення антикорупційної стратегії в Україні з урахуванням міжнародного досвіду.

Завдання роботи: Оцінити стан корупції в Україні та проаналізувати основні причини її поширення, вивчити зарубіжний досвід антикорупційної політики в різних країнах світу, включаючи механізми боротьби з корупцією в Європі, Азії, Америці, порівняти антикорупційні стратегії різних країн з існуючими в Україні, визначити успішні практики, які можуть бути адаптовані для України, а також виявити проблеми, що обмежують ефективність боротьби з корупцією в державних інститутах, сформулювати пропозиції щодо удосконалення антикорупційної політики в Україні на основі дослідженого міжнародного досвіду.

Предметом дослідження є антикорупційна політика в Україні та інших країнах, а також механізми її реалізації, юридичні та інституційні аспекти, методи та інструменти, що застосовуються для боротьби з корупцією.

Об'єкт дослідження — це державна антикорупційна політика, антикорупційні інститути та механізми в Україні та за кордоном, а також міжнародні організації, що займаються боротьбою з корупцією.

Результат дослідження полягає у розробці рекомендацій щодо поліпшення антикорупційної політики в Україні, зокрема в напрямку вдосконалення інституційної та правової основи антикорупційної діяльності, підвищення прозорості органів влади та розширення участі громадянського суспільства у процесах боротьби з корупцією.

Одержані результати можуть бути використані в розробці антикорупційних стратегій та політик на різних рівнях управління, для удосконалення правового регулювання в галузі боротьби з корупцією, а також у навчальних курсах з політичних наук, правознавства та державного управління. Рекомендації можуть бути корисними для органів державної влади та неурядових організацій, які займаються впровадженням реформ у цій сфері.

Дипломна робота містить 83 сторінок, список використаних джерел з 36 найменувань.

Ключові слова: антикорупційна політика, корупція, Україна, зарубіжний досвід, боротьба з корупцією, міжнародний досвід, правова реформа, антикорупційні інститути, прозорість, громадянське суспільство, державне управління, реформи, правове регулювання, міжнародні організації, антикорупційна стратегія, державні закупівлі, електронне урядування.

Рік виконання кваліфікаційної роботи 2023-2025 рік

Рік захисту роботи 2025 рік

ABSTRACT

Anti-corruption Policy: Domestic and Foreign Experience

The aim of the work is to study and compare the anti-corruption policies of Ukraine and foreign countries, identify the key mechanisms that ensure the effectiveness of the fight against corruption, and explore the prospects for improving Ukraine's anti-corruption strategy, taking into account international experience.

Objectives of the work: To assess the state of corruption in Ukraine and analyze the main reasons for its spread, study the foreign experience of anti-corruption policies in different countries of the world, including the mechanisms for combating corruption in Europe, Asia, and America, compare the anti-corruption strategies of various countries with those existing in Ukraine, identify successful practices that could be adapted to Ukraine, and uncover the issues that limit the effectiveness of fighting corruption in public institutions, formulate proposals for improving Ukraine's anti-corruption policy based on the studied international experience.

The subject of the research is the anti-corruption policy in Ukraine and other countries, as well as the mechanisms of its implementation, legal and institutional aspects, methods, and tools used to combat corruption.

The object of the research is the state anti-corruption policy, anti-corruption institutions and mechanisms in Ukraine and abroad, as well as international organizations that deal with the fight against corruption.

The result of the research is the development of recommendations for improving anti-corruption policy in Ukraine, specifically in the area of improving the institutional and legal framework for anti-corruption activities, increasing the transparency of government agencies, and expanding the participation of civil society in anti-corruption processes.

The results obtained can be used in the development of anti-corruption strategies and policies at various levels of governance, for improving the legal regulation of the fight against corruption, as well as in educational courses on political science, law, and public administration. The recommendations can be useful for government bodies and non-governmental organizations that implement reforms in this area.

The thesis includes 83 pages, a list of references with 36 entries, and appendices.

Keywords: anti-corruption policy, corruption, Ukraine, foreign experience, fight against corruption, international experience, legal reform, anti-corruption institutions, transparency, civil society, public administration, reforms, legal regulation, international organizations, anti-corruption strategy, public procurement, e-government.

Year of completion of the thesis: 2023-2025

Year of defense: 2025

Тема: Антикорупційна політика: вітчизняний та зарубіжний досвід

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ	
1.1. Поняття та принципи антикорупційної політики	11
1.2. Механізм реалізації антикорупційної політики	20
РОЗДІЛ 2. АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ	
2.1. Розвиток антикорупційної політики в Україні	32
2.2. Аналіз ефективності антикорупційних заходів в Україні	45
РОЗДІЛ 3. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД У БОРОТЬБІ З КОРУПЦІЄЮ	
3.1. Антикорупційна політика в країнах європейського союзу.....	52
3.2. Антикорупційні ініціативи в інших країнах світу	66
ВИСНОВОК.....	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	82

ВСТУП

Антикорупційна політика є одним із найважливіших аспектів ефективного функціонування сучасних держав. Корупція, як глобальна проблема, стримує соціально-економічний розвиток, підриває довіру громадян до державних інституцій та викликає негативні наслідки для демократичних процесів. В Україні, як і в багатьох інших країнах, боротьба з корупцією залишається одним із пріоритетних напрямів державної політики. Зважаючи на важливість цього питання, дослідження вітчизняного та міжнародного досвіду антикорупційної політики має велике значення для вдосконалення національних стратегій і механізмів боротьби з корупцією.

Мета і завдання дослідження

Метою дослідження є аналіз антикорупційної політики в Україні та порівняння її з міжнародним досвідом для визначення ефективних стратегій та механізмів, які можуть бути впроваджені для боротьби з корупцією в Україні. Для досягнення цієї мети ставляться такі завдання:

1. Проаналізувати концептуальні підходи до антикорупційної політики в Україні.
2. Вивчити основні моделі антикорупційної політики в інших країнах.
3. Здійснити порівняння вітчизняної та міжнародної практики боротьби з корупцією.
4. Оцінити ефективність впровадження антикорупційних заходів в Україні.
5. Визначити рекомендації для вдосконалення антикорупційної політики на основі міжнародного досвіду.

Об'єкт і предмет дослідження

Об'єктом дослідження є антикорупційна політика, її складові, інструменти та механізми впровадження на рівні держави. Предметом дослідження є особливості реалізації антикорупційної політики в Україні та порівняльний аналіз її з аналогічними стратегіями, що застосовуються в інших країнах.

Методи дослідження

У процесі дослідження використовуватимуться такі методи:

- Аналіз — для вивчення теоретичних підходів та наукових праць щодо антикорупційної політики.
- Порівняльний метод — для порівняння вітчизняного досвіду з міжнародними практиками.
- Системний підхід — для оцінки впливу антикорупційних політик на соціально-економічну ситуацію в країні.
- Інтерпретація — для аналізу і трактування наявних результатів і висновків з практики боротьби з корупцією.

Структура роботи

Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. У першому розділі буде розглянуто теоретичні основи антикорупційної політики, у другому — досвід інших країн у боротьбі з корупцією, а в третьому — аналіз вітчизняної антикорупційної політики та пропозиції щодо її вдосконалення.

Наукова новизна роботи

Дипломна робота містить низку наукових положень, що визначають її новизну та цінність у сучасних дослідженнях антикорупційної політики. Основні аспекти наукової новизни полягають у наступному: Комплексний порівняльний аналіз антикорупційних стратегій різних країн У роботі здійснено ґрунтовне дослідження міжнародного досвіду боротьби з корупцією, проаналізовано ефективність різних підходів та визначено ті механізми, які можуть бути адаптовані до українських реалій. Оцінка ефективності антикорупційних реформ в Україні Проведено критичний аналіз реалізації антикорупційної політики в Україні, виокремлено досягнення та недоліки, а також визначено фактори, що стримують ефективність реформ.

Обґрунтування доцільності імплементації зарубіжного досвіду У роботі запропоновано конкретні шляхи адаптації найкращих світових практик боротьби з корупцією з урахуванням правової та інституційної специфіки України. Розробка рекомендацій щодо вдосконалення антикорупційної політики На основі аналізу міжнародного та національного досвіду сформульовано пропозиції щодо вдосконалення механізмів запобігання та протидії корупції в Україні, які можуть бути використані в практичній діяльності державних органів. Таким чином, наукова новизна роботи полягає у глибокому аналізі сучасних підходів до антикорупційної політики, обґрунтуванні шляхів покращення вітчизняних антикорупційних механізмів та розробці практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності боротьби з корупцією.

Теоретична значущість

Теоретична значущість дослідження полягає в узагальненні та систематизації наукових підходів до антикорупційної політики, що дозволяє поглибити розуміння механізмів запобігання та протидії корупції. У роботі проведено аналіз основних теоретичних концепцій боротьби з корупцією, визначено її причини, наслідки та соціально-економічні фактори, що сприяють її поширенню. Важливим науковим внеском є класифікація моделей антикорупційної політики на основі міжнародного досвіду, що дозволяє оцінити ефективність різних стратегій залежно від політичного режиму, економічного розвитку та правової системи держав. Також обґрунтовано значущість міжнародного досвіду у формуванні національної антикорупційної стратегії та визначено можливості адаптації ефективних зарубіжних практик до українських реалій. Дослідження сприяє розширенню теоретичної бази у сфері державного управління, права та економіки, створюючи основу для подальших наукових розвідок щодо вдосконалення механізмів боротьби з корупцією.

Науково-практична значущість

Науково-практична значущість дослідження полягає в поєднанні теоретичних узагальнень та їхньому практичному застосуванні для вдосконалення антикорупційної політики в Україні. Робота містить ґрунтовний аналіз національного та міжнародного досвіду боротьби з корупцією, що дозволяє розробити дієві механізми запобігання корупційним проявам у державному

управлінні, економіці та суспільному житті. Отримані результати можуть бути використані державними органами, громадськими організаціями та науковцями для розробки ефективних заходів із протидії корупції, удосконалення законодавчої бази та підвищення прозорості управлінських процесів. Окрему практичну цінність становлять запропоновані рекомендації щодо імплементації найкращих світових практик у сфері антикорупційної політики, що можуть сприяти підвищенню ефективності державних інституцій та формуванню довіри громадян до влади. Таким чином, результати дослідження мають не лише науковий, а й прикладний характер, що робить їх важливими для подальших реформ у сфері боротьби з корупцією.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

1.1. ПОНЯТТЯ ТА ПРИНЦИПИ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Антикорупційна політика — це система заходів, спрямованих на попередження, виявлення, припинення та покарання корупційних правопорушень в органах влади та інших сферах суспільного життя. Основною метою антикорупційної політики є створення умов для зниження рівня корупції та забезпечення доброчесності в управлінні державними ресурсами.

Принципи антикорупційної політики:

1. Прозорість і відкритість — всі державні процеси, фінансові потоки та ухвалені рішення повинні бути доступними для громадськості. Це дозволяє запобігти можливості зловживання владою та корупційним діям.
2. Підзвітність — чиновники та органи влади повинні нести відповідальність за свої дії. Створення механізмів для перевірки та контролю їхньої діяльності є важливим елементом антикорупційної політики.
3. Недоторканність антикорупційних органів — органи, які займаються боротьбою з корупцією, повинні бути незалежними від політичних та економічних інтересів. Їхня діяльність не повинна зазнавати впливу з боку інших гілок влади.
4. Захист прав громадян — антикорупційна політика повинна охоплювати також права людей, що стали жертвами корупційних схем. Необхідно створювати механізми для захисту whistleblowerів (осіб, що повідомляють про корупцію).
5. Інтеграція превентивних заходів — важливо не лише боротися з корупцією на стадії виявлення правопорушень, а й запобігати їй. Це включає в себе навчання, підвищення рівня етики серед держслужбовців, створення чітких правил для запобігання конфлікту інтересів.
6. Спільна відповідальність громадян та держави — важливо, щоб у боротьбі з корупцією брали участь не лише державні органи, але й сама громадськість. Люди мають бути активними учасниками виявлення та повідомлення про корупцію.

Принципи антикорупційної політики є основою для її ефективної реалізації та забезпечення чесності у державному управлінні. Одним із ключових принципів є прозорість, яка передбачає відкритість усіх процесів, пов'язаних з управлінням, прийняттям рішень і розподілом державних ресурсів. Це дозволяє громадянам, організаціям та міжнародним партнерам мати доступ до інформації, що допомагає виявляти потенційні корупційні ризики. Підзвітність і відповідальність є іншими важливими аспектами антикорупційної політики, що вимагає від державних органів та посадовців нести відповідальність за свої дії, а також регулярно звітувати перед громадськістю про свою діяльність. При цьому особливу роль відіграє принцип незалежності та неупередженості, що забезпечує автономність антикорупційних органів, правоохоронних органів і суддів від політичного впливу, гарантуючи справедливість у розслідуваннях і покараннях.

Комплексний підхід до боротьби з корупцією передбачає врахування всіх аспектів діяльності держави, включаючи профілактику корупції, боротьбу з уже існуючими схемами та зміни в культурі управління. Важливим є також принцип справедливості і рівності перед законом, що забезпечує рівний підхід до всіх учасників корупційних злочинів, незалежно від їхнього соціального статусу або політичної приналежності. Стимулювання громадської участі є ще одним важливим аспектом, оскільки участь громадян у контролі за діяльністю органів влади та у виявленні випадків корупції підвищує ефективність антикорупційної політики. Принцип превентивності акцентує увагу на запобіганні корупційним діям ще до того, як вони відбудуться, шляхом створення системи внутрішнього контролю, навчання державних службовців етичним нормам і підвищення рівня заробітних плат, що знижує спокуси до корупційних зловживань.

Міжнародна співпраця також є важливою частиною антикорупційної політики, адже корупційні схеми часто мають міжнародний характер і потребують координації зусиль між державами та міжнародними організаціями. Важливість безперервності й сталого розвитку антикорупційної політики полягає в тому, що боротьба з корупцією повинна бути постійною і адаптованою до змін у політичному, економічному та соціальному середовищі. Ці принципи взаємопов'язані і разом створюють систему, здатну забезпечити не тільки боротьбу з корупцією, а й стабільний розвиток держави та суспільства в цілому.

Підходи до реалізації антикорупційної політики:

1. Створення та вдосконалення антикорупційних органів, які мають право розслідувати та карати корупційні правопорушення.
2. Впровадження антикорупційного законодавства та його постійне оновлення відповідно до змін у суспільстві.
3. Використання сучасних технологій для забезпечення прозорості процесів (наприклад, електронні системи для публічних закупівель, відкриті бюджети).
4. Виховання культури доброчесності та підвищення моральної свідомості серед громадян та держслужбовців.

Антикорупційна політика повинна бути комплексною, об'єднуючи правові, організаційні, освітні та соціальні ініціативи для досягнення ефективних результатів у боротьбі з корупцією.

Продовжуючи тему антикорупційної політики, можна зазначити, що її успіх значною мірою залежить від спільних зусиль різних секторів суспільства та держави. Найважливіший аспект — це системність та комплексність підходів. Антикорупційні заходи не повинні обмежуватися лише створенням законодавчих актів чи реформою окремих інститутів. Важливою є інтеграція цих змін в повсякденну практику державного управління та суспільного життя, що дозволить максимально знизити можливості для корупційних дій.

Водночас, хоча боротьба з корупцією потребує рішучих кроків, вона не має обмежуватися лише каральними заходами. Крім покарання, потрібно активно

працювати над превенцією корупції. Це включає в себе проведення тренінгів для державних службовців, навчання етиці та принципам доброчесності, а також інтеграцію в освітні програми тем, що стосуються антикорупційної поведінки. Залучення молоді до обговорення цих проблем допоможе формувати у неї відповідальне ставлення до громадянських обов'язків і знизити толерантність до корупційних явищ у майбутньому.

Антикорупційна політика повинна адаптуватися до нових викликів, таких як розвиток технологій і зміни в глобальній політичній та економічній ситуації. Цифровізація державних послуг, а також використання сучасних технологій для моніторингу та контролю, забезпечують додаткові можливості для боротьби з корупцією. Впровадження електронних декларацій, систем електронних закупівель, відкритих баз даних про державні витрати та закупівлі стають основними інструментами для забезпечення прозорості та підзвітності.

Одним із ключових аспектів є забезпечення довіри до антикорупційних органів. Це вимагає не лише їхнього незалежного функціонування, але й забезпечення чітких механізмів контролю за їхньою діяльністю з боку громадськості та міжнародних партнерів. Оцінка ефективності таких органів має бути прозорою, а результати — доступними для громадян. Лише у такий спосіб можна створити довіру до інститутів, що працюють у цій сфері. Важливою складовою антикорупційної політики є також міжнародне співробітництво. Корупція, як явище, має глобальний характер, і лише спільні зусилля країн можуть дати результат у боротьбі з транснаціональними корупційними схемами. Спільна робота держав, міжнародних організацій, а також обмін досвідом з іншими країнами дозволяють запроваджувати ефективні моделі боротьби з корупцією.

Не менш важливою є постійна адаптація законодавства до нових реалій. Це передбачає розробку нових антикорупційних ініціатив у відповідь на зміни в суспільних процесах. Водночас необхідно проводити регулярні моніторингові дослідження, що дозволяють вчасно реагувати на зміни рівня корупції та коригувати стратегії. Це може бути здійснено через незалежні оцінки та аналізи, які проводяться як національними, так і міжнародними інститутами. Однак навіть найбільш прогресивна антикорупційна політика не може бути ефективною без активної участі громадян. Боротьба з корупцією — це не лише завдання держави чи окремих інститутів, а й питання соціальної свідомості. Саме громадяни повинні стати активними учасниками виявлення корупційних проявів і повідомлення про них. Важливо створити такі механізми, які дозволяють людям безпечно та анонімно повідомляти про корупцію, не побоюючись репресій.

Таким чином, ефективність антикорупційної політики залежить від багатьох факторів, серед яких на першому місці стоїть готовність до змін на рівні як державних інститутів, так і самого суспільства. Лише комплексний підхід, що включає в себе правові, організаційні, культурні та технологічні інновації, може забезпечити зниження рівня корупції та створити більш прозоре й відповідальне середовище для розвитку країни. Для того, щоб антикорупційна політика була

справді ефективною, важливо також враховувати роль судової системи в боротьбі з корупцією. Судова незалежність є одним з основних принципів, що дозволяє забезпечити неупереджене розслідування та справедливе покарання за корупційні правопорушення. Якщо суди знаходяться під впливом політичних або бізнесових інтересів, то корупційні схеми можуть залишатися безкарними, що підриває довіру до системи правосуддя та загалом до державних інститутів. Саме тому реформа судової системи є важливим етапом у боротьбі з корупцією. Вона повинна включати прозорі механізми добору суддів, підвищення їхньої відповідальності за ухвалені рішення та створення ефективних заходів для боротьби з корупційними впливами на суддів. Також важливою складовою антикорупційної стратегії є ефективна боротьба з політичною корупцією. Політики, які намагаються використовувати свої повноваження для особистої вигоди або вигоди своїх близьких, можуть завдати значної шкоди державі. Тому необхідно забезпечити чіткі правила фінансування політичних партій та виборчих кампаній, зокрема, через прозорі механізми звітування та контролю за джерелами фінансування. Політична корупція часто має глибоке коріння в системі, тому боротьба з нею вимагає зміни самого підходу до політичної культури та виборчої системи. Забезпечення прозорості в політичному процесі дозволяє знизити ризик маніпулювання державними ресурсами для політичних цілей. Антикорупційна політика також повинна враховувати роль медіа та громадянського суспільства. Вільні та незалежні медіа можуть виконувати важливу роль у виявленні корупційних схем, а також у впливі на громадську думку. Вони не лише розкривають факти корупції, а й стимулюють суспільний контроль за діяльністю органів влади. Проте для того, щоб медіа могли ефективно виконувати свою функцію, вони повинні мати доступ до інформації, бути захищеними від тиску з боку держави чи олігархічних структур. Тому забезпечення свободи слова є важливим аспектом антикорупційної стратегії. Ще одним важливим елементом є система навчання та підвищення кваліфікації для тих, хто працює в антикорупційних органах. Це стосується не лише органів влади, а й інституцій, які займаються контролем і моніторингом, таких як громадські організації, незалежні аналітичні центри, міжнародні організації, що працюють у цій сфері. Чим вищий рівень професіоналізму цих органів, тим ефективніше буде реагування на корупційні виклики. Тому систематичне навчання, обмін досвідом та впровадження нових методик розслідування є важливими аспектами в реалізації стратегії боротьби з корупцією.

Ключовим елементом, який допоможе забезпечити успіх в боротьбі з корупцією, є формування громадянської культури, де корупція не сприймається як звична норма, а є виключно як негативне явище. Кожен громадянин повинен розуміти свою роль у цьому процесі, розвивати етичні стандарти та сприяти формуванню у суспільстві антикорупційних цінностей. Важливу роль в цьому відіграють також соціальні ініціативи та волонтерські рухи, які можуть допомогти підвищити рівень громадянської активності і залучити широкі верстви населення до боротьби з корупцією.

Продовжуючи тему зміцнення антикорупційної політики, не можна забувати про важливість міжнародної підтримки. Підтримка з боку міжнародних організацій та країн-партнерів є необхідною для розвитку національних антикорупційних інституцій. Україна, зокрема, активно співпрацює з міжнародними організаціями, такими як ООН, ЄС, Світовий банк, які надають технічну, консультативну та фінансову допомогу в проведенні реформ. Завдяки міжнародному співробітництву можна забезпечити впровадження новітніх технологій, обмін досвідом з іншими державами та підтримку у реалізації програм реформ. Насамкінець, варто зазначити, що антикорупційна політика є не тільки боротьбою з окремими випадками корупції, але й цілим процесом соціальних і політичних змін, що сприяють формуванню більш чесного та відкритого суспільства. І хоча це важкий і тривалий процес, його успіх можливий лише за умови широкої підтримки з боку громадян, політичної волі влади та належної координації з міжнародними партнерами. Зміни, які відбудуться в результаті таких зусиль, можуть створити передумови для розвитку більш справедливого та прозорого суспільства, в якому корупція буде виключена зі сфери публічного управління.

Підходи до реалізації антикорупційної політики включають в себе різноманітні стратегії та механізми, які повинні бути спрямовані на ефективне виявлення, запобігання та покарання корупційних діянь на всіх рівнях управління. Одним з основних підходів є створення та підтримка сильної інституційної основи, включаючи незалежні антикорупційні органи, що мають необхідні повноваження для розслідування та покарання корупційних злочинів. Ці органи повинні бути забезпечені ресурсами та здатністю працювати без політичного тиску, що є гарантією ефективного застосування антикорупційних норм. Одночасно з цим важливим є створення системи моніторингу і контролю за діяльністю цих органів, щоб вони працювали максимально прозоро та підзвітно громадськості.

Наступним важливим підходом є впровадження превентивних заходів, які полягають у запобіганні корупції ще до того, як вона виникне. Це може включати розвиток ефективних механізмів внутрішнього контролю на всіх рівнях управління, автоматизацію та цифровізацію державних процесів, що зменшує можливість для зловживань, а також регулярне навчання державних службовців етичним стандартам і принципам доброчесності. Іншими словами, запобігання корупції має бути не менш важливим напрямом, ніж реагування на вже виявлені порушення.

Одним із ключових підходів є забезпечення прозорості в усіх процесах, пов'язаних з розподілом державних ресурсів, публічними закупівлями, прийняттям рішень. Це включає створення відкритих реєстрів та баз даних, що дозволяють громадянам та незалежним організаціям стежити за діями влади, а також можливість контролювати бюджетні витрати. Відкритість і доступність цієї інформації дозволяє зменшити корупційні ризики та підвищити довіру громадськості до органів влади.

Активна роль громадянського суспільства є ще одним важливим підходом. Без залучення громадян, бізнесу та громадських організацій до процесу боротьби з корупцією важко досягти реальних результатів. Це включає створення механізмів

для повідомлення про корупційні дії, підтримку інформаторів, а також стимулювання громадян до активної участі в антикорупційних ініціативах. Громадський контроль має бути інтегрований у систему, що дозволяє не тільки виявляти корупцію, а й формувати суспільну нетерпимість до цього явища.

Не менш важливим є міжнародний підхід, оскільки корупція часто має транснаціональний характер. Взаємодія з міжнародними організаціями, такими як ООН, Світовий банк чи Transparency International, допомагає обмінюватися досвідом, використовувати новітні методи боротьби з корупцією та координувати зусилля на глобальному рівні. Підтримка міжнародних стандартів і угод щодо боротьби з корупцією також сприяє інтеграції національних систем у глобальні механізми.

Важливим підходом є також постійне вдосконалення законодавчої бази та адаптація до нових викликів. Законодавство повинно бути гнучким і здатним швидко реагувати на нові корупційні схеми, що можуть виникати у зв'язку з розвитком технологій чи змінами в економічному середовищі. Потрібно регулярно оновлювати закони, щоб вони відповідали сучасним вимогам, забезпечували належне покарання за порушення і водночас не ставали перешкодою для нормального функціонування держави.

Загалом, підходи до реалізації антикорупційної політики мають бути багатогранними і взаємодоповнюючими, охоплюючи правові, інституційні, економічні та соціальні аспекти. Лише комплексний підхід, який включає ефективні заходи на рівні законодавства, контролю, просвіти та громадської участі, може забезпечити реальні зміни і створити стійку систему боротьби з корупцією.

Продовжуючи тему антикорупційної політики, можна звернутися до конкретних прикладів з міжнародної практики, які демонструють успішні стратегії в боротьбі з корупцією.

Одним із прикладів є Сінгапур, де за допомогою систематичних реформ вдалося створити одне з найбільш прозорих і ефективних урядів у світі. Від початку 1960-х років Сінгапур активно впроваджував політику боротьби з корупцією, створивши спеціальний орган — Антикорупційне бюро (СРІВ), яке підпорядковується безпосередньо прем'єр-міністру країни, що забезпечує його незалежність. Крім того, Сінгапур активно використовував механізми електронного урядування, що дозволило мінімізувати людський фактор у державних процесах і зробити процеси державного управління максимально прозорими. Важливим елементом є також високий рівень заробітних плат у державних службовців, що знижує ймовірність корупційних дій. У результаті таких реформ Сінгапур став однією з найбільш конкурентоспроможних і менше корумпованих країн у світі.

Ще одним прикладом успішної боротьби з корупцією є Гонконг. У 1970-х роках Гонконг стикнувся з серйозною проблемою корупції в правоохоронних органах і державному секторі. У відповідь на це уряд створив Антикорупційне бюро

Гонконгу (ICAC), яке з часом стало одним з найбільш ефективних органів у світі з боротьби з корупцією. Однією з ключових причин його успіху є незалежність бюро від політичних і економічних впливів. Також, через активну роботу з громадськістю, навчання і підвищення свідомості людей про важливість боротьби з корупцією, вдалося значно змінити громадську думку та створити атмосферу нетерпимості до корупційних проявів. У результаті Гонконг досяг значних успіхів у зниженні рівня корупції і зміцненні довіри до державних інститутів.

Іншим прикладом є Естонія, де завдяки широкому впровадженню цифрових технологій вдалося досягти значних результатів у боротьбі з корупцією. Впроваджуючи електронне урядування та систему електронних голосувань, країна змогла знизити людський фактор в адмініструванні державних послуг, що значно ускладнило можливості для корупційних зловживань. Усі адміністративні послуги в Естонії доступні через онлайн-платформи, що гарантує прозорість і підзвітність. Крім того, система електронних декларацій для державних службовців дозволяє оперативно відслідковувати зміни в їхніх доходах та майнових статках, що також сприяє мінімізації корупційних ризиків.

З цікавим прикладом боротьби з корупцією можна звернутися до Швеції, де антикорупційна політика ґрунтується на високих етичних стандартах і прозорості. Шведська система державних закупівель є однією з найпрозоріших у світі, і всі тендери доступні для публічного перегляду. Крім того, важливим аспектом є участь громадськості в контролі за діями уряду: громадяни мають можливість брати участь у процесах ухвалення рішень, що забезпечує високий рівень підзвітності та сприяє ефективному виявленню та усуненню корупційних ризиків. Важливу роль відіграють також громадські організації, які активно займаються моніторингом діяльності державних установ і сприяють їхній прозорості.

Щодо України, то в останні роки країна зробила важливі кроки у напрямку боротьби з корупцією. Одним із таких кроків стало створення Національного антикорупційного бюро України (НАБУ) та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП). Ці органи були створені для того, щоб незалежно від інших гілок влади розслідувати корупційні злочини на найвищому рівні. Також важливим кроком стало впровадження системи електронних декларацій для державних службовців, що дає можливість громадськості та правоохоронним органам контролювати зміни в майновому стані чиновників. Україна також започаткувала електронні торги (Prozorro), які забезпечують прозорість державних закупівель. Завдяки цим ініціативам вдалося зменшити рівень корупції у певних сферах, хоча процес боротьби з корупцією все ще триває.

Ще одним яскравим прикладом є Грузія, де у 2000-х роках після серйозних антикорупційних реформ вдалося значно знизити рівень корупції. Завдяки політичній волі уряду, який запровадив низку радикальних змін, зокрема в правоохоронних органах, країна змогла ліквідувати багато корупційних практик. Одним із найуспішніших кроків було реформування поліції, де значно знизили рівень корупції серед правоохоронців шляхом підвищення їхніх зарплат та

запровадження жорсткої відповідальності за зловживання. Паралельно з цим активно проводилися освітні кампанії, спрямовані на підвищення свідомості громадян щодо негативних наслідків корупції.

Ці приклади демонструють, що для успішної боротьби з корупцією необхідні комплексні і системні зміни, включаючи реформи в правоохоронних органах, впровадження нових технологій, зміни в судовій системі, а також активну участь громадян і міжнародного співтовариства. Кожна країна повинна шукати свої шляхи, виходячи з національних особливостей, але загальні принципи боротьби з корупцією залишаються однаковими: незалежність антикорупційних органів, прозорість, підзвітність і активна участь громадян.

Антикорупційна політика є системою заходів, спрямованих на запобігання, виявлення та припинення корупційних правопорушень у різних сферах життя країни, включаючи політичну, економічну та соціальну. Це сукупність інструментів та механізмів, які дають можливість створити прозорі та ефективні управлінські структури, що діють відповідно до законодавства та етичних стандартів. Принципи антикорупційної політики включають такі важливі аспекти, як прозорість, підзвітність, ефективність, незалежність органів влади, правова справедливість і рівність. Прозорість означає доступність інформації про діяльність державних органів та посадовців для громадян, що дозволяє виявляти корупційні прояви на ранніх етапах. Підзвітність перед громадськістю та іншими органами влади є важливим механізмом контролю, що забезпечує виявлення та покарання осіб, причетних до корупції. Ефективність антикорупційної політики передбачає розробку таких заходів, які реально змінюють ситуацію з корупцією, а не лише сприяють її формальній боротьбі. Незалежність органів, що здійснюють антикорупційну діяльність, зокрема судової системи та правоохоронних органів, є ключовим принципом, що забезпечує об'єктивність та непідкупність рішень. Правова справедливість гарантує, що всі громадяни, незалежно від їх статусу, будуть притягнуті до відповідальності за корупційні діяння.

Ці принципи формують основу для створення і реалізації антикорупційних стратегій, забезпечуючи їх легітимність і ефективність у боротьбі з корупцією. Вони є важливими не лише для боротьби з корупцією на інституційному рівні, але й для створення культури нетерпимості до корупції в суспільстві. Відповідно, принципи антикорупційної політики мають стати основою для побудови довготривалих та стійких антикорупційних систем в Україні.

Продовження розвитку та впровадження принципів антикорупційної політики має на меті не лише покарання корупціонерів, але й формування комплексного підходу до запобігання корупційним правопорушенням. Важливим аспектом є розвиток інститутів, що забезпечують моніторинг і оцінку ефективності антикорупційних заходів. Це включає в себе створення прозорих механізмів фінансової звітності, удосконалення процедури публічних закупівель, а також запровадження антикорупційних стандартів на всіх рівнях державної служби.

Одним із принципів є превентивний підхід до корупції. Це означає, що антикорупційна політика повинна не лише реагувати на вже скоєні правопорушення, але й створювати умови для запобігання їх виникненню. Важливою частиною такого підходу є освітні програми для державних службовців, підвищення їх кваліфікації щодо етичних стандартів, а також програми для громадян, що допомагають сформувати в суспільстві культуру нетерпимості до корупції. Забезпечення ефективного контролю є ще одним важливим принципом антикорупційної політики. Це включає в себе як внутрішній контроль в органах влади, так і зовнішній, здійснюваний громадськими організаціями, медіа та міжнародними інституціями. Таким чином, суспільний контроль і незалежність медіа також виступають важливими складовими антикорупційної політики, адже вони допомагають підвищити рівень обізнаності громадян про корупційні ризики і забезпечити транспарентність діяльності державних органів. Ще одним ключовим аспектом є інтеграція національних антикорупційних заходів з міжнародними стандартами та нормами. Співпраця з міжнародними організаціями, такими як ООН, Європейський Союз та інші, дозволяє отримувати досвід передових країн у боротьбі з корупцією, а також адаптувати їх практики до українських реалій.

Важливо, що принципи антикорупційної політики повинні базуватися на системному підході. Це означає, що боротьба з корупцією не обмежується лише окремими випадками чи епізодами, а передбачає стратегію, спрямовану на довготривалі зміни у державному управлінні та в суспільних відносинах. Для цього необхідно не лише створити механізми боротьби з корупцією, але й забезпечити їх постійне удосконалення, реагуючи на нові виклики та зміни в соціально-економічному середовищі.

Загалом, основними принципами антикорупційної політики є прозорість, підзвітність, ефективність, незалежність, правова справедливість і превенція. Вони створюють підґрунтя для побудови надійної системи боротьби з корупцією в Україні, де держава, громадяни та міжнародні партнери працюють разом для досягнення спільної мети — формування справедливої, прозорої та відповідальної влади. Реалізація цих принципів на практиці дозволить значно знизити рівень корупції в країні та зміцнити інститути демократії та правосуддя.

1.2. МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Механізм реалізації антикорупційної політики передбачає низку заходів і інститутів, спрямованих на зменшення або усунення корупційних практик у суспільстві. Основні етапи та компоненти механізму можуть включати:

Законодавча база

1. Прийняття законів і нормативно-правових актів, що визначають корупцію та встановлюють відповідальність за корупційні правопорушення.
2. Законодавчі ініціативи для забезпечення прозорості і підзвітності органів державної влади.
3. Міжнародні угоди і зобов'язання, які підтримують антикорупційну діяльність, наприклад, Конвенція ООН проти корупції.

Створення антикорупційних інституцій

1. Антикорупційні органи: створення незалежних органів, таких як Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), які здійснюють розслідування корупційних злочинів.
2. Суди та прокуратура: забезпечення незалежності судової влади для справедливого розгляду корупційних справ.
3. Омбудсмени: створення інститутів для захисту прав громадян і боротьби з корупцією в органах влади.

Прозорість і підзвітність

1. Розвиток систем електронних декларацій для держслужбовців і високопосадовців, що дозволяє громадськості контролювати їх фінансове становище.
2. Прозорі тендери та закупівлі, реалізація системи Prozorro в Україні.
3. Відкриті дані про діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування.

Корпоративна етика та навчання

1. Впровадження кодексів етики для державних службовців та керівників компаній.
2. Навчання та тренінги з етики, антикорупційних практик для працівників органів влади та бізнесу.

Захист whistleblowers (інформаторів)

1. Впровадження механізмів захисту для осіб, які повідомляють про факти корупції (наприклад, анонімність та юридичний захист).
2. Заохочення громадян до участі в боротьбі з корупцією через систему нагород або інших стимулів.

Міжнародна співпраця

1. Співпраця з міжнародними організаціями, такими як Transparency International, ООН та ЄС, для запозичення найкращих практик і розвитку спільних заходів.
2. Взаємодія з міжнародними правоохоронними органами для боротьби з транснаціональною корупцією.

Моніторинг і оцінка

1. Регулярний моніторинг та оцінка ефективності антикорупційної політики.
2. Публікація звітів про досягнення та прогалини в боротьбі з корупцією.
3. Залучення громадськості та незалежних експертів до процесу оцінки політики.

Покарання та компенсація

1. Забезпечення ефективного покарання за корупційні злочини, включаючи фінансові штрафи, конфіскацію майна, ув'язнення.
2. Підтримка програми компенсації для осіб, чиї права були порушені внаслідок корупції.

Успішна реалізація антикорупційної політики потребує інтегрованого підходу, взаємодії всіх секторів суспільства і влади, а також сильної політичної волі для боротьби з корупцією.

Підвищення громадської свідомості

1. Важливим аспектом є змінення культурних та соціальних установок у суспільстві щодо корупції. Це включає проведення кампаній з підвищення обізнаності, освіти та просвітництва серед громадян про шкоду корупції та важливість участі в її подоланні.
2. Використання медіа та соціальних мереж для популяризації принципів прозорості та етики. Це також може включати проведення публічних дебатів та інтерв'ю з експертами щодо антикорупційної політики.

Мотивація до співпраці з бізнесом

1. Важливим елементом є стимулювання бізнесу до чесної діяльності та запобігання корупційним схемам у приватному секторі. Створення умов для чесної конкуренції, мінімізація впливу корупції на бізнес-процеси має стати важливим етапом державної політики.

2. Програми державної підтримки для підприємств, що дотримуються високих етичних стандартів і не беруть участі в корупційних схемах.

Превентивні заходи

1. Розвиток механізмів попередження корупції, включаючи навчання для державних службовців на етапі вступу на посаду, регулярне проведення внутрішніх перевірок і аудитів.
2. Впровадження системи контролю за витратами публічних коштів, а також аналізу ризиків корупції в органах влади, на основі яких можна прогнозувати та запобігати можливим зловживанням.

Інтеграція технологій для боротьби з корупцією

1. Важливою складовою є впровадження цифрових інструментів, таких як блокчейн, для забезпечення прозорості державних закупівель, фінансування та витрат публічних коштів. Цифровізація може суттєво знизити ризик корупційних схем через автоматизацію і відкритість процесів.
2. Використання даних великого обсягу (big data) та аналітики для виявлення аномальних фінансових і адміністративних патернів, що можуть свідчити про корупцію.

Підвищення ефективності правоохоронних органів

1. Для ефективної боротьби з корупцією необхідно постійно вдосконалювати роботу правоохоронних органів, зміцнювати їх незалежність та професіоналізм, а також забезпечити наявність ефективних механізмів покарання за корупційні злочини.
2. Створення спеціалізованих антикорупційних судів, що дозволяють більш швидко та ефективно розглядати корупційні справи, а також підтримка суддівської незалежності для мінімізації політичного тиску.

Оцінка та зворотний зв'язок

1. Важливим є впровадження механізмів для оцінки результатів антикорупційної політики. Це включає не лише аналіз досягнень, а й регулярний зворотний зв'язок від громадян, антикорупційних організацій, бізнесу та міжнародних партнерів.
2. Оцінка ефективності повинна стосуватися не лише результатів у вигляді покарань за корупцію, але й загального впливу на економічний розвиток, довіру громадян до інститутів влади та їхню участь у політичному процесі.

Постійний розвиток політичної волі

1. Важливою умовою успішної антикорупційної політики є постійна політична воля на всіх рівнях. Це включає готовність урядів, парламентів та політичних лідерів діяти рішуче в боротьбі з корупцією, навіть якщо це вимагає прийняття непопулярних рішень або розриву зі старими корупційними схемами.
2. Наявність політичної волі до змін також передбачає боротьбу з корупцією в політичних колах і впровадження принципу "нульової толерантності" до корупції серед державних діячів.

Інституційна підтримка антикорупційних організацій

1. Забезпечення належного фінансування та ресурсної підтримки антикорупційних інститутів, таких як антикорупційні бюро, слідчі органи, організації громадянського суспільства, що спеціалізуються на моніторингу та запобіганні корупції.
2. Забезпечення координації між державними структурами, громадськими організаціями та міжнародними партнерами в межах антикорупційних ініціатив.

Для того, щоб антикорупційна політика стала ефективною, важливо забезпечити комплексний підхід до її реалізації. Це означає, що не можна обмежуватися лише введенням законодавчих норм або створенням антикорупційних органів. Необхідно створити екосистему, де всі компоненти працюють синхронно, підвищуючи довіру до інститутів влади, зменшуючи можливості для зловживань і забезпечуючи покарання для тих, хто порушує закон.

Одним з основних напрямків є боротьба з корупцією в державних органах, що вимагає значних змін у системі управління та підвищення прозорості. Важливо, щоб державні закупівлі, процеси надання послуг і навіть прості адміністративні дії були відкритими для громадськості, щоб кожен міг перевірити, як і чому приймаються рішення. Цифрові технології, такі як електронні реєстри, онлайн-платформи для звітності та державні тендери, сприяють зменшенню можливості для корупційних схем. Це дозволяє не лише виявляти зловживання, але й значно знижує вірогідність їх виникнення, оскільки процеси стають прозорими та автоматизованими. Проте, ефективність таких інструментів залежить від належного моніторингу їхнього застосування. Важливо не лише прийняти відповідні закони чи запустити системи контролю, а й забезпечити реальний механізм перевірки та незалежного аудиту. Громадські організації, медіа та активісти повинні мати можливість здійснювати контроль за впровадженням цих механізмів, забезпечуючи відкритість і підзвітність органів влади. Заохочення інформаторів і захист тих, хто наважується розкрити факти корупції, є критично важливим для створення атмосфери нульової толерантності до зловживань. Важливим аспектом є також постійна зміна свідомості як серед державних службовців, так і серед громадян. Навчання та підвищення етики на всіх рівнях дозволяють закладати основи боротьби з корупцією ще до того, як людина потрапить на державну службу. Культура чесності та відкритості має стати нормою, а не винятком. Це також включає розширення можливостей для

громадян брати активну участь у політичному та суспільному житті, що допомагає створити суспільство, де корупція не толерується.

Не менш важливим є посилення взаємодії між державою та бізнесом. Бізнес-спільнота повинна бути залучена до процесу боротьби з корупцією, адже корупція в приватному секторі може мати не менш руйнівні наслідки, ніж у державних органах. Створення умов для чесної конкуренції та забезпечення рівних правил гри дозволяє зменшити вплив корупційних практик і створює здорове економічне середовище. Антикорупційні органи, такі як спеціалізовані бюро чи суди, повинні мати необхідні ресурси та незалежність для виконання своїх функцій. Важливо, щоб розслідування і покарання за корупційні злочини здійснювалися ефективно, швидко і справедливо, а також щоб інститут правосуддя був позбавлений політичного тиску. Роль цих органів у створенні довіри до системи не можна переоцінити.

Загалом, досягнення успіху в боротьбі з корупцією вимагає постійного вдосконалення, адаптації до нових викликів і неупинної боротьби за прозорість, підзвітність та ефективність. Створення довіри серед громадян до інститутів влади та забезпечення чітких механізмів покарання є основними кроками на шляху до створення більш чесного та ефективного суспільства.

Варто зазначити, що антикорупційна політика не може бути ефективною без реального політичного прагнення до змін. Проблема корупції глибоко вкорінена в багатьох системах, і навіть найкраще законодавство не зможе привести до значних результатів без політичної волі з боку державних діячів. Лише якщо політики не тільки декларуватимуть свою боротьбу з корупцією, а й будуть готові взяти на себе відповідальність за реалізацію реформ, можна очікувати суттєвих змін. Це включає не лише відкритість до змін у своїй політичній діяльності, але й готовність розривати зв'язки з корумпованими елементами у своїх середовищах, що є надзвичайно складним і важливим кроком.

Однією з важливих складових у реалізації антикорупційної політики є не тільки боротьба з уже наявними корупційними схемами, а й профілактика виникнення нових. Створення належних умов для економічної та політичної стабільності, а також підтримка інноваційних і чесних бізнес-ініціатив має стати важливим напрямком державної діяльності. Стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу, який не залежить від корупційних практик, допоможе значно знизити рівень корупції в країні. Важливе місце в цій політиці займає ефективне використання міжнародних механізмів. Співпраця з міжнародними організаціями, такими як ООН, Світовий банк чи Transparency International, дає змогу отримати доступ до новітніх методів боротьби з корупцією, а також до ресурсів для реалізації реформ. Крім того, міжнародний тиск може стати важливим чинником для політичних сил, щоб діяти у напрямку реальних змін. Це також включає обмін досвідом і вивчення успішних практик інших країн, де вдалося значно знизити рівень корупції.

Найголовніше, що повинно стати метою всіх цих зусиль, — це зміна загальної атмосфери в суспільстві. Корупція повинна стати не тільки злочином з юридичної

точки зору, а й соціально неприпустимим явищем. Тільки коли громадяни знатимуть, що боротьба з корупцією є важливою частиною державної політики, а корупційні дії не залишаються безкарними, можна буде очікувати на зростання довіри до органів влади. Це забезпечить сталий розвиток країни, підвищить ефективність публічного управління та позитивно вплине на міжнародну репутацію держави. Одним із ключових моментів є роль освітніх та інформаційних кампаній. Формування нового покоління громадян, які мають чітке уявлення про шкоду корупції, є невід'ємною частиною цієї стратегії. Система освіти повинна виховувати у молоді відповідальність і високі моральні стандарти, що буде запорукою змін у майбутньому. Крім того, важливими є ініціативи щодо інформування суспільства про конкретні випадки корупційних схем та їх наслідки, що дозволяє формувати розуміння того, як корупція шкодить розвитку країни і кожному її громадянину.

Інституційна сталість антикорупційної політики залежить також від її інтеграції в структури, які діють на місцевому рівні. Якщо реформи стосуватимуться лише столиці або великих міст, а місцеві органи влади не задіяні в боротьбі з корупцією, то це може призвести до того, що корупція "перетече" на інші рівні управління. Тому важливо, щоб антикорупційні стратегії враховували специфіку місцевих проблем і забезпечували участь громад у контролі за діяльністю влади на всіх рівнях. Насамкінець, реалізація антикорупційної політики потребує постійної гнучкості та адаптації до змінних умов. Корупційні схеми можуть змінюватися, а з ними — і методи боротьби з ними. Для того щоб боротьба з корупцією була успішною, необхідно постійно аналізувати, вивчати нові виклики та коригувати стратегію відповідно до нових реалій. Тільки так можна досягти реальних результатів у зниженні рівня корупції та створенні справедливого і ефективного суспільства.

Успішна реалізація антикорупційної політики вимагає комплексного підходу, що поєднує адміністративні, правові, соціальні та економічні механізми:

Створення спеціалізованих антикорупційних органів.

Ефективний механізм боротьби з корупцією неможливий без функціонування спеціалізованих органів, які мають необхідні повноваження та ресурси для розслідування корупційних злочинів. В Україні таким органом є Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), яке займається розслідуванням корупційних злочинів серед високопосадовців. НАБУ працює у співпраці з іншими органами влади, зокрема Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою (САП), що забезпечує підтримку державного обвинувачення. Завдяки цим інституціям було розпочато кілька гучних антикорупційних справ, що стали знаковими для країни, хоча й не без суперечок щодо їхньої ефективності та політичного впливу.

Законодавче забезпечення боротьби з корупцією.

Одним з основних елементів механізму антикорупційної політики є створення і впровадження відповідного законодавства. В Україні одним з основних

нормативних актів є Закон України "Про запобігання корупції", ухвалений у 2014 році. Цей закон визначає правові рамки для боротьби з корупцією на всіх рівнях — від державних службовців до посадових осіб місцевих органів влади. Важливим елементом є механізми декларування доходів і майна держслужбовців, а також створення Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК), яке контролює процес подачі е-декларацій і проводить перевірки на відповідність законодавству.

Механізми моніторингу та контролю.

Ефективна антикорупційна політика передбачає створення механізмів контролю за дотриманням антикорупційного законодавства, а також моніторингу реалізації політики. Одним із прикладів є платформа ProZorro, система публічних закупівель, яка забезпечує прозорість процесу закупівель і дозволяє громадськості та журналістам стежити за витратами державних коштів. Завдяки цьому інструменту зменшується можливість для корупційних маніпуляцій при проведенні тендерів, що знижує витрати державного бюджету та підвищує конкурентоспроможність.

Впровадження системи "whistleblowing".

Запровадження механізмів захисту осіб, що повідомляють про корупційні діяння (whistleblowers), є важливою складовою частиною боротьби з корупцією. Законодавство повинно гарантувати захист таким особам від переслідувань і забезпечувати конфіденційність їхньої інформації. Прикладом успішної практики є система захисту whistleblowers в США, де закони про захист інформаторів дозволяють активістам та службовцям, що виявляють корупцію, отримувати юридичний захист і навіть матеріальне заохочення. В Україні існує певний прогрес у створенні таких механізмів, але питання їхньої ефективності потребує подальшого розвитку.

Залучення громадянського суспільства і медіа.

Громадянське суспільство відіграє важливу роль у контролі за державними органами та викритті корупційних схем. Ініціативи громадських організацій, таких як Transparency International Ukraine, які займаються моніторингом антикорупційної політики та публікують відповідні звіти, сприяють формуванню суспільної нетерпимості до корупції. Крім того, активні журналісти, які розслідують корупційні справи, можуть суттєво впливати на розвиток антикорупційної політики, розкриваючи нові факти та створюючи додатковий тиск на владу для зміни ситуації.

Міжнародна співпраця.

Міжнародна співпраця також є важливою частиною механізму боротьби з корупцією. В Україні укладено низку угод з міжнародними організаціями, такими як Європейський Союз та Світовий банк, що включають технічну допомогу та консультації з питань реформування антикорупційної політики. Міжнародні

стандарти та практики допомагають Україні впроваджувати сучасні методи боротьби з корупцією, включаючи міжнародний обмін інформацією та спільні розслідування у випадках корупційних злочинів, що мають транснаціональний характер.

Освіта та просвітницька робота.

Важливою складовою є формування антикорупційної культури серед громадян. Реалізація цього механізму передбачає проведення просвітницьких кампаній, навчальних програм для державних службовців та молоді. Впровадження таких програм, як "Антикорупційна програма для державних службовців", допомагає змінити ставлення до корупції, прививаючи відповідальність, доброчесність і принципи етики у публічній службі.

Ефективне застосування санкцій.

Невід'ємною частиною механізму є застосування ефективних санкцій до осіб, винних у корупційних діях. Це включає як кримінальні покарання, так і механізми конфіскації майна, незаконно здобутого через корупцію. Створення таких механізмів є важливим для того, щоб навіть найвищі посадовці не могли уникнути відповідальності за свої дії. У цьому контексті позитивним прикладом є практика застосування конфіскації активів у ряді європейських країн, таких як Швейцарія чи Італія, де корупційні активи часто арештовуються і передаються на потреби соціальних програм.

Таким чином, механізм реалізації антикорупційної політики є складною системою, що включає як інституційні, так і соціальні інструменти для боротьби з корупцією. Прикладом ефективних стратегій є українські ініціативи, такі як НАБУ, ProZorro та е-декларації, а також міжнародні практики, що демонструють важливість комплексного підходу в боротьбі з корупцією.

Корупційні практики постійно змінюються і адаптуються до нових економічних та політичних умов, тому механізми боротьби з корупцією повинні бути динамічними. Ось кілька важливих аспектів, що заслуговують на увагу.

Інноваційні технології в боротьбі з корупцією.

В умовах розвитку цифрових технологій однією з найефективніших складових сучасних антикорупційних механізмів є використання цифрових інструментів та блокчейн-технологій. Впровадження таких технологій дає змогу значно підвищити прозорість, знизити людський фактор у процесах, що можуть стати об'єктами корупційних маніпуляцій, а також забезпечити ефективний контроль. Наприклад, система ProZorro, що використовує електронні платформи для проведення тендерів і публічних закупівель, дозволяє максимально зменшити можливість корупційних зловживань, оскільки кожен етап тендеру є публічним і доступним для моніторингу громадян та медіа.

Крім того, блокчейн може бути використаний для фіксації транзакцій та документів у сферах, де існує ризик для корупційних схем. Наприклад, в Україні розглядається можливість застосування блокчейн-технологій для земельних реєстрів, що дозволить значно знизити ризики махінацій з земельними ділянками. Впровадження таких технологій створює систему, де кожен крок є незворотним і не може бути змінений, що підвищує рівень відповідальності.

Підвищення рівня прозорості у взаємовідносинах між державними органами і бізнесом. Ефективний механізм боротьби з корупцією передбачає прозорість не тільки в діяльності державних органів, але й у взаєминах між державою та бізнесом. Одним із важливих аспектів є відкриті реєстри та публічні платформи, які дозволяють громадянам та іншим зацікавленим сторонам стежити за діяльністю компаній та підприємств, які мають контракти з державою. Це включає такі інструменти, як реєстр публічних закупівель, відкриті бази даних про державні кошти, а також інструменти, які дозволяють здійснювати нагляд за наданням державних субсидій та інших фінансових підтримок.

Міжнародна співпраця в боротьбі з корупцією.

Оскільки корупційні схеми часто мають транснаціональний характер, важливою складовою механізму боротьби з корупцією є міжнародна співпраця. Протидія корупції потребує скоординованих зусиль між державами, міжнародними організаціями та приватним сектором. Міжнародні організації, такі як Transparency International, ОЕСР (Організація економічного співробітництва та розвитку), а також судові органи, відіграють важливу роль у підтримці країн у процесах реформування антикорупційної політики. Програми співпраці, в рамках яких відбувається обмін досвідом та технологіями, допомагають країнам адаптувати свої системи до світових стандартів.

Слід зазначити, що в рамках міжнародної співпраці активно працюють межуридичні угоди про екстрадицію та повернення активів, здобутих незаконним шляхом. Наприклад, в Україні вже є досвід співпраці з країнами ЄС та США щодо розслідування корупційних схем, що дозволяє значно прискорити розкриття міжнародних корупційних злочинів та повертати незаконно виведені кошти в країну.

Системи навчання та підвищення кваліфікації антикорупційних кадрів. Для ефективної боротьби з корупцією необхідно мати кваліфіковані кадри, здатні працювати в складних умовах боротьби з корупційними схемами. Це передбачає створення спеціалізованих програм навчання для державних службовців, правоохоронців, суддів і прокурорів, щоб вони мали глибоке розуміння як теоретичних аспектів антикорупційної політики, так і практичних навичок роботи з корупційними справами. В Україні, зокрема, з'явилися навчальні центри, які організовують курси та семінари для антикорупційних фахівців, а також програми підвищення кваліфікації для суддів та прокурорів.

Залучення громадськості до боротьби з корупцією.

Активне залучення громадськості до контролю за державними органами і виявлення випадків корупції є ключовим елементом успішної боротьби з корупцією. Громадські організації, незалежні журналісти та активісти відіграють важливу роль у розслідуваннях корупційних справ і формуванні громадської думки. Завдяки таким організаціям, як Інститут масової інформації чи Центр протидії корупції, громадяни отримують доступ до необхідної інформації, а також можуть брати участь у моніторингу діяльності державних органів.

У цьому контексті важливим є реєстр корупціонерів та інші платформи для громадян, де вони можуть повідомляти про факти корупції анонімно. Громадський контроль дозволяє формувати атмосферу нетерпимості до корупції та забезпечує додатковий рівень перевірки рішень, що приймаються владою.

Підвищення ефективності судової системи.

Якщо антикорупційна політика спрямована на відновлення справедливості, то важливим компонентом є реформування судової системи. Це включає підвищення незалежності суддів, забезпечення прозорості у роботі суддівських органів, а також боротьбу з корупцією всередині судової системи. Інтеграція електронних судових платформ, проведення відкритих судових засідань і забезпечення доступу до судових рішень для громадськості сприяють підвищенню рівня довіри до судів.

Таким чином, механізм реалізації антикорупційної політики є багатоаспектним і потребує постійного вдосконалення. Він включає інтеграцію інноваційних технологій, міжнародну співпрацю, активну участь громадськості, підвищення кваліфікації кадрів і зміцнення судової системи. Тільки через комплексний підхід, у якому всі елементи працюють синхронно, можна досягти значних успіхів у боротьбі з корупцією.

Механізм реалізації антикорупційної політики в Україні в 2024-2025 роках базується на зусиллях, спрямованих на вдосконалення правових, інституційних та громадських механізмів боротьби з корупцією. У зв'язку з необхідністю забезпечення реальних змін у цій сфері, антикорупційна стратегія включає широкий спектр заходів, що охоплюють як реформування існуючих інститутів, так і створення нових ефективних механізмів для контролю та моніторингу.

Важливим аспектом є зміцнення антикорупційних інститутів, які зокрема включають Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК), Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), а також Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру (САП). Ці органи мають бути належно фінансованими та забезпеченими повною незалежністю для ефективного виконання своїх функцій. Враховуючи динамічну ситуацію в Україні, особливо в умовах війни, значну увагу буде приділено підвищенню ефективності цих органів у боротьбі з корупцією в умовах кризових ситуацій. Зокрема, НАБУ буде продовжувати активно розслідувати

високопрофільні корупційні справи, а НАЗК - здійснювати моніторинг декларацій посадовців та забезпечувати прозорість в діяльності органів влади.

Особливо важливим є розвиток інструментів електронного декларування, що було запроваджено в Україні кілька років тому. Цей механізм дозволяє здійснювати ретельний контроль за майновим станом посадовців, а також знижує рівень можливих зловживань у процесі ухвалення рішень на рівні державних установ. У 2024-2025 роках передбачається вдосконалення системи декларування, зокрема через інтеграцію новітніх технологій, що дозволять здійснювати більш глибокий аналіз та виявлення порушень. Розширення функцій системи для аналізу декларацій буде критично важливим для виявлення потенційних випадків неправомірного збагачення.

Одним із найважливіших завдань є покращення судової системи, адже корупція в судовій гілці влади досі залишається серйозною проблемою. В Україні продовжуються реформи судової системи, зокрема через підтримку Вищої ради правосуддя, що відповідає за добір та дисциплінарну відповідальність суддів. У 2024-2025 роках планується активніше запровадження технологій для моніторингу діяльності суддів, що дозволить підвищити рівень прозорості та зменшити ймовірність корупційних впливів на судові рішення. Для цього важливо також розвивати систему внутрішніх аудиторських перевірок та незалежних моніторингових інститутів, що будуть здійснювати контроль за діяльністю суддів.

Протягом 2024-2025 років очікується активізація діяльності громадських організацій та ЗМІ, які відіграють важливу роль у боротьбі з корупцією. Уряд має забезпечити належні умови для розвитку громадянського суспільства, зокрема надання фінансової та консультативної підтримки організаціям, які займаються моніторингом діяльності влади. Окрім того, розширення можливостей для публічного моніторингу державних закупівель, використання публічних коштів та інших фінансових потоків сприятиме підвищенню прозорості у використанні державних ресурсів.

Важливим елементом антикорупційної політики є також міжнародна співпраця. Україна активно співпрацює з міжнародними організаціями, зокрема з Міжнародним валютним фондом, Європейським Союзом та Світовим банком, що надають не лише фінансову допомогу, а й технічну підтримку для впровадження реформ. Ця співпраця дозволяє залучати кращі міжнародні практики для боротьби з корупцією та забезпечення прозорості в управлінні державними фінансами. Важливим аспектом реалізації антикорупційної політики є створення прозорих механізмів публічних закупівель. Вже зараз в Україні активно працює система ProZorro, яка дозволяє контролювати процеси публічних тендерів, знижувати рівень корупційних проявів у цій сфері. Проте в умовах війни й подальшої економічної кризи значення цієї системи збільшується, тому планується додаткове удосконалення її функцій та інтеграція з іншими державними реєстрами.

До 2025 року очікується також зміцнення органів боротьби з економічними злочинами, включаючи підрозділи Національної поліції, які займаються виявленням незаконних схем з відмивання коштів та ухилення від сплати податків. Прогнозується створення нових структур, які б спеціалізувалися на боротьбі з корупцією у великих підприємствах та національних компаніях, що мають важливе значення для економіки країни. Окрему увагу буде приділено питанням реформування правоохоронних органів. Процеси очищення силових структур від корупціонерів та неефективних кадрів є ключовими для забезпечення належної боротьби з корупцією. Так, у 2024-2025 роках планується продовження реформи поліції, а також створення нових механізмів взаємодії між правоохоронними органами та антикорупційними інститутами для більш ефективного розслідування.

Відповідно до цих стратегічних напрямів, у 2024-2025 роках Україна має шанс досягти значного прогресу у боротьбі з корупцією. Важливим є те, що механізм реалізації антикорупційної політики вимагає не лише зміни інститутів та законодавства, а й зміни в суспільному сприйнятті цієї проблеми, що потребує часу, але також є запорукою сталого розвитку країни в майбутньому.

РОЗДІЛ 2. АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ

2.1. РОЗВИТОК АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Розвиток антикорупційної політики в Україні — це важливий процес, що триває вже кілька десятиліть, з особливим акцентом на реформи після Революції Гідності 2014 року. Протягом цього часу було створено кілька основних інституцій та механізмів для боротьби з корупцією, а також розроблені різноманітні стратегії для забезпечення прозорості й підзвітності.

Основні етапи розвитку антикорупційної політики в Україні:

Початок 2000-х: Перші кроки Починаючи з початку 2000-х, Україна робила спроби боротьби з корупцією в межах міжнародних ініціатив та під тиском міжнародних партнерів, таких як Європейський Союз та Міжнародний валютний фонд. У цей період почала працювати певна антикорупційна інфраструктура, включаючи антикорупційні закони та агенції, однак багато з них залишались на папері через відсутність політичної волі та корупційні зв'язки у владі.

Після здобуття незалежності в 1991 році Україна стикалася з серйозними викликами, зокрема з високим рівнем корупції, що супроводжував процес формування нових інституцій державної влади. Проблеми корупції посилювалися низьким рівнем розвитку правових інститутів і відсутністю механізмів контролю за діяльністю влади.

У 2000-х роках, на фоні переходу до ринкової економіки та європейських прагнень, з'являються перші спроби антикорупційної боротьби. Були ухвалені окремі закони, які мали сприяти зменшенню корупційних практик. Одним із значущих кроків стало ухвалення Закону України "Про боротьбу з корупцією" (2001 рік). Однак реальні зміни в боротьбі з корупцією залишались мінімальними через відсутність політичної волі на високих рівнях і політичну нестабільність.

2005-2013 рр. — Реформи і невдачі Під час "помаранчевої революції" 2004 року та в подальші роки з'явилася серйозна політична воля для боротьби з корупцією. Однак реформи часто блокувались політичними інтересами, а також не реалізовувались через кадрові зміни й постійну нестабільність. Проблеми з правосуддям і правозастосуванням також гальмували прогрес у боротьбі з корупцією.

"Помаранчева революція" (2004 рік) принесла певні надії на реформи та зміни в країні, включаючи боротьбу з корупцією. Встановлення нових політичних еліт створило можливості для запровадження антикорупційних ініціатив, однак ефективність цих зусиль була обмежена через кілька причин:

1. Політична нестабільність: часті зміни урядів, конфлікти між різними політичними силами.
2. Підводні камені в антикорупційних механізмах: намагання створити антикорупційні органи (наприклад, антикорупційне бюро) натикалися на бар'єри через опір політичних інтересів та корупційні зв'язки у владі.
3. Слабкість судової системи: суди, які зазнавали політичного тиску, не могли забезпечити ефективний розгляд корупційних справ.

Попри це, було ухвалено кілька важливих законодавчих актів, таких як Закон про доступ до публічної інформації (2011 рік), який сприяв підвищенню прозорості в органах державної влади. Однак масштабної боротьби з корупцією так і не відбулося, і проблеми залишались без належного вирішення.

2014 рік — Революція Гідності і нові можливості Після Революції Гідності 2014 року в Україні відбулося значне посилення уваги до боротьби з корупцією. Реформи стали частиною процесу євроінтеграції. Україна почала здійснювати важливі кроки, спрямовані на покращення управління державними ресурсами та збільшення прозорості.

Після Революції Гідності 2014 року, коли в Україні відбулося повалення режиму Януковича, ситуація змінилася кардинально. Боротьба з корупцією стала ключовою частиною політичного порядку денного. Протести та революційні зміни в державному управлінні відкрили нові можливості для реформ.

1. Політична воля: нові урядові структури мали більш виражену прихильність до проведення антикорупційних реформ. Це стало можливим під тиском народних мас, а також в умовах міжнародної підтримки.
2. Ініціативи з боку міжнародних партнерів: зокрема, Європейський Союз та Міжнародний валютний фонд стали надавати Україні значні кредити й політичну підтримку за умови проведення реформ, у тому числі й антикорупційних.

У 2014 році Україна підписала Асоціацію з ЄС, що включала вимоги до реформування судової системи та антикорупційних інституцій.

Створення антикорупційних органів (2015-2019 роки)

Одним з найбільших досягнень стало створення нових антикорупційних інституцій:

Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) — орган, створений у 2015 році для розслідування корупційних злочинів високопосадовців.

Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) — забезпечує нагляд за розслідуваннями, які веде НАБУ.

Вищий антикорупційний суд — створений у 2019 році для розгляду справ, пов'язаних з корупцією серед високопосадовців.

Ці органи здобули певні успіхи у розслідуванні та притягненні до відповідальності осіб, причетних до корупційних діянь.

Електронне декларування та боротьба з конфліктом інтересів Важливою складовою антикорупційної політики стало запровадження електронного декларування. Від 2016 року, державні службовці мають обов'язок публікувати свої електронні декларації, що сприяє виявленню можливих конфліктів інтересів та незаконних статків. Це допомогло значно підвищити рівень прозорості в органах влади.

Реформи та співпраця з міжнародними організаціями Україна активно співпрацює з міжнародними партнерами, такими як ЄС, США, Світовий банк, в частині антикорупційних реформ. Це включає допомогу в реформуванні судової системи, вдосконаленні законодавства та підвищенні ефективності антикорупційних інституцій.

Протягом останніх десятиліть Україна здійснила значні кроки на шляху до боротьби з корупцією, однак цей процес ще далекий від завершення і стикається з численними викликами. Після Революції Гідності 2014 року країна активно розпочала реформи, зокрема в сфері боротьби з корупцією. Після зміни влади постала необхідність перезавантаження системи та приведення її у відповідність до європейських стандартів.

Перший етап після революції був позначений створенням ключових антикорупційних органів. Одним із найважливіших кроків стало створення Національного антикорупційного бюро України (НАБУ) в 2015 році. Воно було призначене для розслідування корупційних правопорушень серед високопосадовців і отримало певний рівень незалежності від політичних сил, що стало важливим кроком до забезпечення ефективності боротьби з корупцією. Паралельно з НАБУ було створено Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру (САП), що мала наглядати за розслідуваннями, які проводяться НАБУ, та забезпечувати їх належну правову підтримку.

Ще одним важливим етапом стала реформа судової системи. В Україні було створено Вищий антикорупційний суд в 2019 році, що став необхідним кроком для

забезпечення прозорості і незалежності судового процесу стосовно корупційних справ. Створення таких органів було вимогою міжнародних партнерів, таких як ЄС і МВФ, що підтримували Україну у її прагненні до євроінтеграції.

У той же час, одним із найзначніших нововведень стала система електронного декларування, що почала діяти з 2016 року. Це стало важливим кроком до підвищення прозорості серед державних службовців, адже тепер кожен чиновник зобов'язаний публікувати декларацію про доходи, майно та витрати. Ця система дозволила виявляти потенційно незаконні доходи серед високопосадовців та оцінювати можливі конфлікти інтересів.

Попри всі ці кроки, боротьба з корупцією в Україні стикається з численними викликами. Одним з них є недостатня незалежність судової влади, що часто призводить до маніпуляцій та політичного тиску на суддів. Не можна не згадати також вплив олігархів на політичний процес, що часто гальмує ефективність реформ, оскільки певні олігархічні групи мають значний вплив на економіку та політику, що позначається на результатах антикорупційних заходів.

Складність ситуації також полягає в тому, що навіть якщо окремі корупційні справи розслідуються і навіть доходять до суду, вирoki часто можуть бути скомпрометованими через відсутність достатньої незалежності суддів. Реформи у сфері судочинства є необхідними, але їх реалізація потребує не тільки змін у законодавстві, а й змін у самій культурі правосуддя, що, безумовно, є довготривалим процесом.

І хоча система антикорупційних органів продовжує розвиватися, проблема кадрової політики залишається однією з найбільших перепон для успіху боротьби з корупцією. Призначення на ключові державні посади часто не базується на прозорих та професійних принципах, що дає можливість для зловживань. Крім того, потребує вдосконалення міжнародна співпраця в розслідуваннях корупційних справ. Україна активно співпрацює з міжнародними організаціями, такими як ЄС та МВФ, але для ефективної боротьби з корупцією важливо не тільки отримувати зовнішнє фінансування, але й втілювати конкретні реформи на всіх рівнях влади.

Подальші кроки повинні полягати в посиленні підзвітності органів влади, удосконаленні системи публічних закупівель, розширенні антикорупційної освіти серед населення та розбудові національних інститутів, які б сприяли боротьбі з корупцією на місцевому рівні. Важливо також забезпечити активну роль громадянського суспільства у моніторингу та контролі за діяльністю влади.

Попри всі труднощі, Україна продовжує рухатися шляхом реформ, і хоча на цей момент корупція ще є серйозною проблемою, зусилля з її подолання зростають, і важливі досягнення вже є. Однак подолати глибоко вкорінені корупційні практики можна лише за умови сталості реформ і забезпечення повної незалежності ключових антикорупційних інститутів, що вимагає часу та постійної політичної волі.

Зважаючи на численні виклики, важливо, щоб Україна не зупинялася на досягнутому, а продовжувала удосконалювати свої антикорупційні механізми. Наразі питання боротьби з корупцією в Україні залишаються одними з найболючіших у суспільному та політичному житті. Попри створення потужних інституцій, таких як НАБУ, Вищий антикорупційний суд і САП, їх ефективність часто обмежується численними зовнішніми і внутрішніми чинниками.

Одним із основних проблемних моментів є відсутність достатнього політичного консенсусу щодо реальних змін. Політична нестабільність та часті зміни урядів, а також наявність корупційних зв'язків серед представників політичних еліт значно ускладнюють проведення фундаментальних реформ. Олігархи та їх інтереси в політиці також можуть стати серйозною перепорою для проведення ефективної боротьби з корупцією, оскільки вони здатні маніпулювати політичними процесами й ставити під сумнів реформи. Тому важливим завданням для майбутнього є значне зменшення олігархічного впливу на державне управління, що потребує не лише політичної волі, але й структурних змін в економіці та бізнес-середовищі.

Не менш важливим аспектом є неповна незалежність судової системи, яка є ключовою в процесі антикорупційної боротьби. Судді, навіть в умовах створення антикорупційних судів, часто не мають повної свободи від політичного тиску, що може призводити до фальшивих вироків та зловживань. Реформа судової системи, зокрема удосконалення процесу добору суддів та підвищення їхньої відповідальності перед громадськістю, залишається важливою умовою для забезпечення справедливості в судових процесах.

Наявність ефективної системи контролю та підзвітності в органах влади є важливим аспектом. Однак це не лише питання створення спеціалізованих антикорупційних органів, але й необхідність реальної політичної підтримки їхніх дій. Відповідальність органів, таких як НАБУ чи САП, повинна супроводжуватись чіткими та безперешкодними механізмами покарання за порушення закону. Крім того, потрібно забезпечити підтримку з боку населення і громадських організацій, адже успіх боротьби з корупцією залежить від наявності в країні ефективного громадського контролю.

Не менш важливою є реформа правоохоронних органів. Проблема корупції в поліції та прокуратурі залишалась актуальною навіть після численних спроб реформ. Створення нових структур, таких як Національна поліція та Державне бюро розслідувань (ДБР), також потребує серйозних змін у кадровій політиці та освіті правоохоронців. Успіх реформ залежить не тільки від змін у законодавстві, а й від постійного підвищення кваліфікації та рівня професіоналізму самих правоохоронців.

Також важливо продовжити роботу щодо підвищення прозорості публічних фінансів та забезпечення механізмів боротьби з відмиванням коштів. За допомогою нових технологій і автоматизації процесів можна знизити корупційні ризики в системі публічних закупівель та в інших секторах економіки. Системи прозорих

закупівель, такі як ProZorro, є позитивним прикладом, але їх розширення та вдосконалення ще не завершено.

Також важливою складовою успіху є громадська активність. Українці дедалі більше усвідомлюють важливість боротьби з корупцією, і активна роль громадянського суспільства допомагає зміцнити демократичні інститути. Програми освіти та просвітницькі ініціативи, що популяризують етичні стандарти й правові норми серед населення, можуть допомогти сформувати довгострокову зміну в культурі суспільства. Крім того, боротьба з корупцією має включати інтеграцію громадських ініціатив, бо без взаємодії з активістами та організаціями, які займаються антикорупційною діяльністю, ефективність державних механізмів буде обмеженою.

Загалом, незважаючи на численні труднощі, Україна має всі можливості для зміцнення антикорупційної політики, якщо продовжить послідовно втілювати реформи. Важливими етапами в цьому процесі є подальше зміцнення інституційної незалежності антикорупційних органів, удосконалення судової реформи, зменшення політичного впливу олігархів, підвищення прозорості в державних закупівлях і, зрештою, активна участь громадянського суспільства в процесах контролю та підзвітності. Лише за таких умов можна створити справжню антикорупційну культуру, яка в підсумку призведе до значних змін на всіх рівнях влади і забезпечить стабільний розвиток України як демократичної дер. Продовжуючи тему боротьби з корупцією в Україні, варто зазначити, що кожен крок у цій боротьбі має своє значення. І хоча реформування в країні рухається вперед, існують ще багато важливих аспектів, які потребують подальшого розвитку та вдосконалення. Поглиблене впровадження реформ і боротьба з корупцією, на жаль, не завжди дають бажані результати через постійні системні проблеми та перешкоди.

Однак є кілька прикладів, які демонструють ефективність в окремих аспектах.

1. Прозорі публічні закупівлі — система ProZorro

Один із найбільш яскравих успіхів у боротьбі з корупцією в Україні — це запровадження системи ProZorro, яка забезпечує прозорість публічних закупівель. Започаткована в 2016 році, вона значно знизилася рівень корупційних схем у державних закупівлях, дозволивши громадянам, журналістам та аналітикам відслідковувати і контролювати, як державні кошти витрачаються на придбання товарів та послуг. Згідно з даними, у 2016 році система дозволила зекономити державному бюджету понад 50 мільярдів гривень. Більш того, через систему ProZorro значно зменшилася кількість випадків маніпулювання тендерами та фальсифікацій результатів.

2. Антикорупційний суд

Створення Вищого антикорупційного суду (ВАКС) у 2019 році стало важливим кроком у боротьбі з корупцією, оскільки цей суд спеціалізується саме на розгляді справ, пов'язаних з корупцією серед високопосадовців. Хоча суд функціонує ще

порівняно недовго, його вплив вже став відчутним. ВАКС значно підвищив рівень довіри до судової системи, оскільки це спеціалізований орган, створений для того, щоб забезпечити незалежність і безпеку суддів від політичних і економічних тисків. Важливою перемогою можна вважати перші вироки проти колишніх високопосадовців, які стикалися з обвинуваченнями у корупційних діях.

3. Реформа правоохоронних органів: створення Національної поліції

У 2015 році в Україні була створена Національна поліція, що стало важливим етапом в очищенні правоохоронної системи від корупції. Одним із головних завдань реформи було позбавлення поліції від корупційних практик, які були характерні для старої системи. На початкових етапах реформи було оголошено конкурс на зайняття посад у новій поліції, і понад 20 тисяч нових поліцейських було призначено на службу. Однак реформа не обмежилася лише кадровими змінами. У рамках реформи також вдосконалено методи роботи правоохоронців, введено нові стандарти роботи з громадянами, а також започатковано боротьбу з корупцією в самих рядах поліції. Попри те, що реформа не обійшлася без проблем, значний прогрес був досягнутий в оновленні поліції, яка тепер повинна бути прозорішою та підзвітною громадянам.

4. Електронне декларування: прозорість для чиновників

З 2016 року в Україні запроваджено обов'язкове електронне декларування доходів та майна для всіх державних службовців, що стало одним із інструментів контролю за потенційною корупцією. Завдяки системі e-declaration, українці можуть побачити, чим володіють їхні чиновники, чи відповідає рівень їхнього майна та доходів тому, що вони декларують. Це стало потужним інструментом для громадського контролю, оскільки на основі електронних декларацій можна виявити невідповідності та ознаки незаконного збагачення. Наприклад, публікація декларацій багатьох високопосадовців змусила їх пояснити свої статки, а в окремих випадках розпочалися розслідування щодо джерел незаконних доходів.

5. Кейс "Роттердам+" та антикорупційні розслідування

Одним із найбільш гучних антикорупційних кейсів стало розслідування схеми "Роттердам+", яка полягала в маніпуляціях з цінами на вугілля та енергетичні ресурси в Україні. Високопосадовці та представники державних компаній, таких як "Нафтогаз" і "Центренерго", могли бути залучені до цієї схеми, що завдала значних фінансових збитків Україні. У рамках розслідування цього випадку були здійснені обшуки в державних органах, а також розпочаті кримінальні справи проти окремих осіб, зокрема, екс-посадовців. Цей випадок є прикладом того, як нові антикорупційні органи, такі як НАБУ, здатні виявляти і розслідувати складні фінансові схеми, які безпосередньо впливають на економічну безпеку країни.

6. Громадські ініціативи та активізм

Важливою частиною в боротьбі з корупцією є активність громадянського суспільства. В Україні багато громадських організацій, таких як "Антикорупційний штаб", "Трансперенсі Інтернешнл Україна" та інші, активно займаються виявленням корупційних правопорушень і тиском на органи влади для прийняття відповідних рішень. Ці організації займаються моніторингом державних закупівель, аудитом витрат державних коштів, а також надають правову допомогу у випадках корупційних порушень. Їхня діяльність сприяє підвищенню рівня прозорості в державних установах і створенню безпечного середовища для розслідування корупційних справ.

7. Міжнародна співпраця та підтримка

Крім внутрішніх реформ, важливою складовою боротьби з корупцією є міжнародна співпраця. Україна отримує значну підтримку від міжнародних організацій, таких як Європейський Союз, МВФ, Світовий банк. Одним із найбільших успіхів є те, що Україна погодилася з вимогами ЄС щодо реформування своїх інститутів у боротьбі з корупцією. Ці міжнародні партнери не тільки фінансово підтримують реформування, але й надають технічні консультації та рекомендації, що допомагають Україні рухатися в правильному напрямку.

Таким чином, хоча боротьба з корупцією в Україні є складною і триває вже не перший рік, вона має позитивні результати в окремих сферах, зокрема у прозорості публічних закупівель, реформуванні правоохоронних органів і судової системи, а також у розслідуванні корупційних злочинів. Важливими аспектами залишаються подолання політичних впливів, зміцнення незалежності судової влади та подальша підтримка з боку громадянського суспільства.

8. Кадрова реформа та підвищення кваліфікації

Незважаючи на створення нових антикорупційних органів та реформу правоохоронних структур, великий виклик для України полягає у заміщенні корумпованих чиновників та підвищенні кваліфікації кадрів в органах державної влади. Одним із кроків на цьому шляху є реформа державної служби, де важливо забезпечити добір кадрів на основі професійних якостей, а не політичних або особистих зв'язків.

Програми підвищення кваліфікації, створення прозорих конкурсів на державні посади й впровадження норм, що забороняють призначення за ознакою політичної приналежності, є необхідними для забезпечення довіри до державних інститутів. Наприклад, у результаті реформ Національного агентства з питань державної служби (НАДС) було започатковано програми навчання для державних службовців, що дозволяє їм отримати необхідні навички для боротьби з корупцією та ефективної роботи в умовах демократичних змін.

9. Створення ефективних антикорупційних механізмів на місцевому рівні

Ключовим фактором у боротьбі з корупцією є децентралізація влади, яка дала змогу місцевим громадам більше контролювати свої ресурси та витрати. Однак, як показує практика, місцеві органи влади також можуть бути осередками корупційних проявів, особливо в регіонах, де культура підзвітності ще не усталена. Важливо створити підзвітні механізми на місцевому рівні, які б дозволяли громадянам контролювати витрати місцевих бюджетів, а також забезпечити ефективне розслідування корупційних діянь на рівні міст та сіл.

Одним із успішних прикладів є запуск програм прозорого управління бюджетом на місцевому рівні, де громадяни можуть через відкриті дані слідкувати за використанням бюджетних коштів. Розвиток таких платформ, як Open Data та Open Budget, дозволяє громадам брати активну участь у контролі за фінансуванням місцевих проектів, що знижує ймовірність корупційних зловживань.

10. Посилення антикорупційного законодавства та взаємодія з міжнародними партнерами

Загалом, в Україні вже сформована законодавча база для боротьби з корупцією, але постійно необхідно вдосконалювати закони, які стосуються антикорупційної діяльності. Наприклад, антикорупційне законодавство потребує вдосконалення в частині захисту осіб, які повідомляють про факти корупції, а також розширення повноважень антикорупційних органів щодо моніторингу і боротьби з конфліктами інтересів.

Зокрема, треба звернути увагу на закони про захист whistleblower'ів (особи, що повідомляють про корупцію), які в Україні були ухвалені, але реалізація цих законів на практиці досі має проблеми. Без належного захисту від помсти корупційні схеми не зникнуть, оскільки люди, які володіють інформацією про корупцію, не наважуються надавати свідчення через страх за свою безпеку або кар'єру.

Важливою складовою у боротьбі з корупцією є міжнародна підтримка та співпраця з міжнародними організаціями. Україна продовжує активно співпрацювати з ЄС, МВФ, Світовим банком та іншими міжнародними установами, які не тільки фінансово підтримують антикорупційні ініціативи, але й допомагають у реформуванні української правової системи. Спільні зусилля також спрямовані на інтеграцію України в міжнародну антикорупційну спільноту, що передбачає обмін досвідом та практиками з іншими країнами, які вже пройшли через подібні реформи.

11. Розвиток антикорупційної освіти та підвищення громадської свідомості

Ще одним важливим напрямом є підвищення рівня антикорупційної освіти серед молоді та громадське усвідомлення важливості боротьби з корупцією. Якщо раніше корупція сприймалася як невід'ємна частина системи, то завдяки змінам у суспільному настрої, розвитку громадянського суспільства та антикорупційних ініціатив, усе більше людей розуміє, що корупція не повинна бути нормою.

У цьому контексті важливу роль відіграють освітні програми, що популяризують антикорупційні практики серед молоді, громадських активістів та студентів. Навчальні курси та тренінги, що сприяють розвитку правової свідомості, повинні стати звичайною частиною навчального процесу в школах, університетах та на курсах підвищення кваліфікації для держслужбовців.

Наприклад, організації, як Transparency International Ukraine та Антикорупційний штаб, активно займаються проведенням тренінгів та програм для журналістів, державних службовців та активістів, сприяючи популяризації теми антикорупції серед широких верств населення.

12. Технології як інструмент боротьби з корупцією

Застосування новітніх технологій у боротьбі з корупцією також має велике значення. Блокчейн та штучний інтелект можуть бути використані для запобігання корупційним схемам у фінансових операціях, держзакупівлях і навіть у правосудді. Використання цифрових платформ для зберігання і обміну даними, електронних голосувань та інших інструментів дозволяє значно підвищити рівень прозорості в державному управлінні.

Таким чином, боротьба з корупцією в Україні є комплексним і багатоаспектним процесом. Застосування нових технологій, реформування системи правосуддя, підтримка громадянського суспільства і активна міжнародна співпраця — всі ці фактори повинні йти в ногу, щоб досягти успіху в боротьбі з корупцією. Враховуючи досягнення, вже здійснені кроки, а також вирішення нових викликів, можна сподіватися, що Україна рухатиметься в напрямку зміцнення своїх демократичних інститутів і забезпечення ефективної боротьби з корупцією.

Розвиток антикорупційної політики в Україні пройшов складний шлях, який включав низку важливих етапів та ініціатив, спрямованих на зменшення рівня корупції та створення ефективних механізмів її запобігання. З часу незалежності України боротьба з корупцією ставала одним із головних завдань державної політики, оскільки корупція у всіх сферах життя країни стала перешкодою для стабільного розвитку.

Основними кроками в розвитку антикорупційної політики стали створення спеціалізованих антикорупційних органів, таких як Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Державне бюро розслідувань (ДБР), Антикорупційна прокуратура та Національна агенція з питань запобігання корупції (НАЗК). Ці інститути мали на меті забезпечити більш ефективне розслідування та притягнення до відповідальності осіб, винних у корупційних діяннях, а також посилити контроль за фінансовою діяльністю посадовців через механізми електронного декларування. Одним із важливих кроків стало також запровадження електронного декларування для держслужбовців, що дозволило забезпечити прозорість і публічний доступ до інформації про доходи та майно чиновників. Це стало важливим інструментом виявлення потенційних випадків корупції, однак потребує подальшого

вдосконалення системи перевірок декларацій та забезпечення більш чіткого контролю за їх дотриманням.

Важливим аспектом розвитку антикорупційної політики є судова реформа, яка передбачала створення Вищого антикорупційного суду, а також реорганізацію органів правосуддя з метою забезпечення їх незалежності та підвищення довіри громадян до судової системи. Проте, попри значний прогрес, залишаються проблеми, зокрема в збереженні політичного впливу на судову систему та недостатній рівень кваліфікації деяких суддів. Антикорупційна політика також активно підтримується міжнародними партнерами України, такими як Європейський Союз та Міжнародний валютний фонд, що надають фінансову та технічну допомогу, а також сприяють інтеграції України в міжнародні механізми боротьби з корупцією.

Хоча процес розвитку антикорупційної політики в Україні продовжує залишатися складним і неоднозначним, він включає важливі етапи реформ, які повинні створити більш ефективну систему боротьби з корупцією. Необхідно продовжувати роботу з удосконалення правової бази, розвитку антикорупційних інститутів, зменшення політичного тиску та підвищення ефективності судової системи для досягнення сталого прогресу в боротьбі з корупцією в Україні.

Для досягнення успіху в боротьбі з корупцією в Україні, необхідно не лише підтримувати діючі інститути, але й продовжувати вдосконалювати та адаптувати антикорупційну політику до нових викликів. Важливим кроком є подальше зміцнення незалежності антикорупційних органів та забезпечення їх ефективної взаємодії. Оскільки корупція є багатогранною проблемою, боротьба з нею вимагає комплексного підходу, що включає не лише покарання, але й превентивні заходи, підвищення прозорості у всіх сферах управління та залучення громадян до процесу. Зокрема, важливо зосередитись на покращенні системи моніторингу та оцінки ефективності роботи антикорупційних органів, що дозволить швидко реагувати на існуючі недоліки та коригувати стратегії. У цьому контексті посилення громадського контролю за діяльністю органів влади та розширення можливостей для участі громадян у виявленні корупційних діянь може стати важливим фактором у посиленні ефективності антикорупційної політики.

Крім того, важливим напрямком є проведення освітніх та просвітницьких кампаній, спрямованих на зміну суспільних уявлень про корупцію. Підвищення рівня правової обізнаності серед населення допоможе створити здорову правову культуру, в якій боротьба з корупцією стане не лише завданням держави, але й важливим елементом громадянської відповідальності. Особливо важливою є робота з молоддю, яка повинна вирости з усвідомленням неприпустимості корупційних практик.

Також необхідно продовжувати вдосконалення системи судочинства, особливо у частині забезпечення незалежності суддів та ефективного здійснення правосуддя. Вищий антикорупційний суд, хоча і є важливим кроком вперед, потребує подальшого розвитку, включаючи підвищення кваліфікації суддів та створення

механізмів, що запобігають впливу політичних та економічних груп на судові рішення. На міжнародному рівні Україні слід продовжувати співпрацю з міжнародними організаціями та використовувати їх досвід для розбудови національних інституцій. Це стосується не лише надання фінансової допомоги, але й сприяння інтеграції в міжнародні антикорупційні механізми, що дозволить країні підвищити ефективність власних зусиль у боротьбі з корупцією.

Загалом, розвиток антикорупційної політики в Україні є поступовим процесом, який вимагає не лише реформування інституцій, але й змін у суспільному менталітеті, забезпечення максимальної прозорості та ефективності роботи державних органів, а також активної участі громадян у цьому процесі. Це потребує часу та скоординованих зусиль на всіх рівнях влади, а також постійного вдосконалення існуючих механізмів боротьби з корупцією. Тільки в такому разі можна очікувати стійкий прогрес у боротьбі з корупцією та створення справедливої та ефективної держави.

У 2025 році перед Україною стоятимуть нові виклики та завдання у розвитку антикорупційної політики. Перш за все, важливим кроком буде забезпечення ефективної взаємодії між різними антикорупційними органами та органами влади. Зокрема, посилення незалежності антикорупційних установ, створення механізмів для забезпечення їхньої більшої ефективності та подолання політичного впливу на їх діяльність. Важливим є й продовження роботи щодо вдосконалення законодавства, яке повинно включати нові механізми контролю за фінансуванням партій, боротьбу з тіньовими фінансами та створення прозорих умов для здійснення державних закупівель. Перспективи розвитку антикорупційної політики також залежать від забезпечення освітніх ініціатив та підвищення обізнаності громадян щодо прав і обов'язків у боротьбі з корупцією. Відповідно до цього, державні програми повинні спрямовуватися на виховання антикорупційної культури в суспільстві, створення нових платформ для взаємодії між державними органами та громадянами, а також активну участь бізнесу у прозорих та чесних угодах з державними структурами. Одним із важливих напрямків є розвиток цифрових технологій для боротьби з корупцією. В Україні вже запроваджено ряд е-документів та електронних систем для забезпечення прозорості процесів в урядових установах. Розвиток таких інструментів дозволяє зменшити можливості для маніпулювання інформацією та корупційних дій. Водночас, необхідно буде зберігати баланс між розвитком технологій і забезпеченням захисту персональних даних громадян.

Загалом, перспективи розвитку антикорупційної політики в Україні на 2025 рік передбачають поглиблення існуючих реформ, удосконалення механізмів боротьби з корупцією та подолання корупційних практик у всіх сферах життя, включаючи політику, економіку та суспільні відносини. Успішне впровадження цих ініціатив може значно підвищити рівень довіри громадян до інститутів влади та забезпечити стійкий розвиток країни в майбутньому.

Подальший розвиток антикорупційної політики в Україні вимагає не тільки реформ у правовій та інституційній сферах, а й змін у самому суспільстві. Одним із

основних завдань є боротьба з корупційними практиками на місцевому рівні, де часто спостерігаються прояви зловживань. Для цього необхідно забезпечити реальну децентралізацію влади, коли органи місцевого самоврядування матимуть більше незалежності та контролю, але в той же час буде створено ефективний контроль за їх діяльністю. Для досягнення цього також потрібне зміцнення судової системи. Реформа судочинства є важливою складовою частиною антикорупційної політики, оскільки судова влада повинна бути незалежною від політичних впливів та мати змогу приймати справедливі рішення у корупційних справах. Однак для цього важливо забезпечити належні умови для роботи суддів, зокрема належне фінансування, підвищення кваліфікації та прозорість процесів призначення на посади. Серед перспективних напрямків є також розвиток механізмів міжнародного співробітництва у боротьбі з корупцією. Зокрема, Україна повинна активніше працювати з міжнародними антикорупційними організаціями, такими як ООН, ЄС, та Світовий банк. Спільні проекти з іншими країнами та міжнародними партнерами можуть допомогти Україні залучити додаткові ресурси для реалізації антикорупційних ініціатив та запровадження новітніх практик боротьби з корупцією.

Не менш важливим аспектом є підтримка прозорості в бізнесі. В Україні слід сприяти розвитку етичного бізнесу через активне впровадження корпоративної соціальної відповідальності та запровадження кодексів поведінки для компаній, що працюють з державними органами. Важливою частиною цього процесу є також розвиток інструментів для боротьби з відмиванням коштів та фіксацією незаконних фінансових потоків. У цьому контексті особливу роль має створення сприятливих умов для інвестицій та розвитку малого та середнього бізнесу, які не матимуть можливості існувати в корупційному середовищі. Поглиблення антикорупційних реформ потребує також зміцнення інститутів громадянського суспільства, які є важливими у процесі контролю за діяльністю влади. Для цього треба забезпечити більший доступ громадян до інформації про роботу органів влади, запровадити нові механізми для подачі скарг на корупційні дії та створити платформу для відкритих і прозорих громадських обговорень.

Зміцнення правової культури та інформування громадян про шкodu корупції повинно стати одним із важливих елементів стратегії на 2025 рік. Потрібно активно працювати з молоддю, проводити освітні кампанії в школах та університетах, щоб формувати нове покоління, яке не буде толерувати корупцію. Це також включає навчання державних службовців на предмет антикорупційних стандартів та етики.

У загальному контексті, досягнення значного прогресу в боротьбі з корупцією залежить від створення справжньої антикорупційної культури, де всі рівні влади та громадяни працюватимуть разом, щоб зменшити можливості для корупційних проявів. Саме в цьому полягає основна перспектива розвитку антикорупційної політики в Україні на найближчі роки. Тому успіх у боротьбі з корупцією в Україні в значній мірі буде залежати від продовження реформ, вдосконалення інститутів, розвитку громадянської свідомості та інтеграції міжнародних стандартів. В разі

реалізації цих заходів, Україна матиме можливість значно знизити рівень корупції та сприяти сталому розвитку суспільства та економіки.

2.2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ЗАХОДІВ В УКРАЇНІ

Аналіз ефективності антикорупційних заходів в Україні є важливим аспектом для розуміння того, як країна бореться з корупцією і наскільки успішно реалізує політичні та правові ініціативи для зменшення цього негативного явища. Україна протягом останніх десятиліть значно змінила свою політику щодо боротьби з корупцією, а міжнародні організації, зокрема ООН та ЄС, постійно оцінюють прогрес країни. Ось кілька основних аспектів для аналізу:

1. Створення антикорупційних органів

Важливою частиною реформ є створення незалежних антикорупційних органів, таких як:

1. Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), яке було створене в 2015 році з метою розслідування великих корупційних справ.
2. Антикорупційна прокуратура та Державне бюро розслідувань (ДБР).
3. Національна агенція з питань запобігання корупції (НАЗК), яка відповідає за моніторинг антикорупційних стандартів, в тому числі за проведенням електронного декларування чиновниками.

2. Електронне декларування

У 2016 році в Україні було запроваджено систему електронного декларування, яка зобов'язує державних службовців та посадових осіб подавати детальні звіти про свої доходи, майно та витрати. Це дозволяє громадськості та правоохоронним органам проводити моніторинг та виявляти потенційні випадки корупції.

3. Судова реформа

Корупція в судовій системі є однією з головних проблем в Україні. У зв'язку з цим проводяться реформи, спрямовані на відновлення довіри до судів:

1. Створення Вищої ради правосуддя та Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, що займаються добором суддів на основі конкурсних відборів.
2. Перезапуск Вищого антикорупційного суду, який зосереджений на розгляді справ про корупцію серед високопосадовців.

4. Міжнародна допомога та співпраця

Україна отримує значну допомогу від міжнародних партнерів, таких як Світовий банк, Європейський Союз та Міжнародний валютний фонд. Вони не тільки фінансують реформу, але й надають технічну допомогу в створенні ефективних антикорупційних механізмів, а також залучають міжнародних експертів для моніторингу ситуації.

5. Антикорупційне законодавство

Україна прийняла ряд антикорупційних законів, таких як:

1. Закон про антикорупційні перевірки.
2. Закон про боротьбу з відмиванням грошей.
3. Закон про конфлікт інтересів.

Оцінка ефективності

Ефективність антикорупційних заходів в Україні можна оцінити на основі кількох показників:

1. Зниження корупційних ризиків: Звіт Transparency International (Індекс сприйняття корупції) показує покращення, хоча й незначне, в останні роки.
2. Кількість розслідувань та судових справ: За останні роки було відкрито багато важливих справ, але рівень їх розгляду та вироків залишається низьким.
3. Довіра громадян: Проте, за опитуваннями, більшість громадян вважають, що корупція залишилась однією з основних проблем країни, що свідчить про недостатню ефективність поточних заходів.

Проблеми та виклики:

1. Політичний тиск: Незважаючи на створення незалежних органів, політичний тиск на них залишається значним.
2. Високий рівень корупції серед високопосадовців та в органах місцевого самоврядування.
3. Низька ефективність судової системи, через що антикорупційні справи часто зупиняються на етапі судового розгляду.

Створення антикорупційних органів стало важливим кроком на шляху до боротьби з корупцією. В Україні були створені спеціалізовані органи, такі як Національне антикорупційне бюро (НАБУ), Антикорупційна прокуратура, Державне бюро розслідувань (ДБР) і Національна агенція з питань запобігання корупції (НАЗК), кожен з яких має свої специфічні функції.

НАБУ, створене в 2015 році, стало головним органом для розслідування корупційних справ серед високопосадовців. Його основним завданням є виявлення і розслідування найбільших корупційних схем. Орган працює незалежно від політичних впливів, але часто стикається з критикою з боку політичних сил, які хочуть обмежити його діяльність. Антикорупційна прокуратура (САП) була створена для підтримки обвинувачення у справах, розслідуваних НАБУ. Вона має важливу роль у підготовці матеріалів до суду та здійсненні прокурорського нагляду. Державне бюро розслідувань також є важливим органом для боротьби з корупцією, але його основна увага зосереджена на порушеннях у силових структурах, зокрема серед поліції, прокуратури та суддів. Національна агенція з питань запобігання корупції (НАЗК) займається важливими питаннями запобігання корупції, таких як впровадження електронного декларування та моніторинг фінансових звітів державних посадовців. Всі ці органи створюють комплексний механізм боротьби з корупцією на різних рівнях управлінської та політичної системи, однак ефективність їх роботи інколи ставиться під сумнів через політичний тиск або недостатні ресурси.

Ще однією важливою ініціативою стало введення електронного декларування для державних службовців у 2016 році. Ця система дозволяє перевіряти активи та доходи посадовців, порівнюючи їх з офіційними джерелами доходів. Декларації стають доступними для громадськості, що створює додаткову прозорість у питаннях фінансової діяльності посадовців. У той же час система електронного декларування не гарантує автоматичне розслідування всіх порушень, оскільки перевірка декларацій потребує значних зусиль з боку антикорупційних органів. НАЗК повинно здійснювати перевірку, але на практиці це стикається з низкою проблем, таких як технічні труднощі або навіть брак ресурсів для масштабної перевірки всіх даних. До того ж, важливою проблемою є нерідке маніпулювання або ухилення від подання декларацій, що також не завжди викликає належну реакцію від органів.

Судова реформа в Україні є важливою частиною боротьби з корупцією, адже суди часто є місцем, де можна зазнати впливу або навіть маніпуляцій. Одним з головних кроків стало створення Вищої ради правосуддя та Вищої кваліфікаційної комісії

суддів, що має на меті незалежний добір суддів і контроль за їх діяльністю. Ці органи мають оцінювати діяльність суддів, проводити конкурси для обрання нових кандидатів та займатися дисциплінарними процедурами. Важливою частиною судової реформи став і Вищий антикорупційний суд, який має слухати справи, що стосуються корупції серед високопосадовців, на відміну від інших судів, які можуть бути піддані впливу.

Одним з важливих факторів для підвищення ефективності боротьби з корупцією в Україні є підтримка з боку міжнародних організацій, таких як Європейський Союз, Міжнародний валютний фонд, Світовий банк та інші. Вони надають фінансову та технічну допомогу для розвитку антикорупційних органів та вдосконалення законодавства. Співпраця з міжнародними експертами дозволяє Україні адаптувати свої реформи до найкращих міжнародних практик, а також отримувати оцінки прогресу. Проте, на жаль, навіть при такій підтримці боротьба з корупцією залишається складною, бо політичні фактори і внутрішні перешкоди в Україні все ще стримують повноцінну реалізацію антикорупційних заходів.

Антикорупційне законодавство також відіграє важливу роль у боротьбі з корупцією, забезпечуючи правову основу для реалізації всіх антикорупційних ініціатив. Україна ухвалила низку законів, які регулюють антикорупційні перевірки, боротьбу з відмиванням грошей і запобігання конфлікту інтересів серед чиновників. Однак, хоча законодавство має сильний потенціал, його застосування на практиці іноді стикається з обмеженнями через неефективність системи правосуддя та корупційний вплив, що спостерігається на різних етапах виконання цих законів.

Таким чином, боротьба з корупцією в Україні має складний характер, адже передбачає взаємодію багатьох аспектів, таких як реформування судової системи, створення незалежних органів, запровадження прозорих механізмів та постійну підтримку з боку міжнародних партнерів. На жаль, попри ці заходи, корупція продовжує залишатися серйозною проблемою для України, вимагаючи подальших змін і посилення системи правосуддя та контролю за діяльністю державних органів.

Однією з головних складових боротьби з корупцією в Україні є реформа судової системи, яка повинна забезпечити ефективне та незалежне правосуддя. Однак, незважаючи на створення таких органів, як Вища рада правосуддя та Вища кваліфікаційна комісія суддів, проблема залишення суддів на посадах, навіть у разі їх причетності до корупційних скандалів, залишається актуальною. Низька кваліфікація та невисока відповідальність деяких суддів можуть призводити до того, що суди не дають належної оцінки корупційним діям високопосадовців. Водночас політичний тиск на суддів залишається серйозною проблемою, адже багато суддів можуть відчувати тиск від політичних груп, що негативно впливає на об'єктивність рішень.

Вищий антикорупційний суд, хоча і був створений спеціально для розгляду справ, пов'язаних із корупцією серед високопосадовців, стикається з деякими обмеженнями. Одним із головних викликів є відсутність достатньої кількості

підготовлених кадрів для таких складних справ. Це може призвести до затягування процесів і навіть до невинуватених вироків. Крім того, не кожен вирок антикорупційного суду дає відчутні результати в плані припинення корупційних схем у владі.

З іншого боку, електронне декларування, яке стало важливим елементом у системі боротьби з корупцією, забезпечує певну прозорість. Однак важливо зазначити, що система сама по собі не є достатньою для того, щоб забезпечити реальне викриття корупції. Спочатку система електронного декларування стикалася з технічними проблемами та затримками, що знижувало її ефективність. Крім того, хоча декларації державних службовців дозволяють громадськості бачити їхні статки, існують проблеми з перевіркою та аудитом цієї інформації. Часто декларанти можуть маніпулювати даними, а контроль за дотриманням законодавства та виявленням порушень все ще не завжди є ефективним. Тому, хоча електронне декларування й допомагає виявляти наявність потенційно незаконних активів у посадовців, реальний ефект від цієї ініціативи залежить від того, наскільки дієві й ефективні органи, що відповідають за перевірку та вжиття заходів.

І хоча міжнародна підтримка є важливою частиною реформ, вона не гарантує автоматичний успіх у боротьбі з корупцією. Міжнародні організації, як Європейський Союз або Світовий банк, постійно оцінюють прогрес і надають фінансову та технічну допомогу, але, зрештою, успіх реформ залежить від того, наскільки добре Україна може адаптувати ці ініціативи до своїх внутрішніх умов. Наприклад, політичний тиск на суддів, прокуратуру і навіть на органи, які повинні здійснювати антикорупційні перевірки, може значно знижувати ефективність цих реформ.

Антикорупційне законодавство — це основа для всіх антикорупційних заходів, однак реальні результати залежать від того, як воно реалізується на практиці. Законодавчі ініціативи, такі як боротьба з відмиванням грошей, конфліктами інтересів і запобігання корупційним схемам у державних закупівлях, можуть бути дуже ефективними, якщо є система контролю та незалежні органи, готові застосовувати ці закони на практиці. Проте в реальному житті законодавство часто не працює на повну силу, особливо коли йдеться про великий бізнес або впливових політиків, які можуть чинити опір реформам. Тому для досягнення реальних змін потрібно забезпечити не тільки ефективне законодавство, але й механізми, які забезпечать його виконання.

Таким чином, боротьба з корупцією в Україні не є лінійним і простим процесом. Вона потребує постійних зусиль з боку держави, громадянського суспільства та міжнародних партнерів. Антикорупційні органи, електронне декларування, судова реформа, міжнародна допомога та законодавчі ініціативи мають взаємодіяти та доповнювати одне одного, щоб створити комплексний механізм протидії корупції. Однак, незважаючи на ці зусилля, корупція все ще залишається серйозною проблемою для України, і для досягнення значного прогресу в боротьбі з нею необхідні глибші зміни в політичній та судовій системах країни.

Аналіз ефективності антикорупційних заходів в Україні показує, що, незважаючи на значні кроки, зроблені в боротьбі з корупцією, проблема залишається надзвичайно актуальною та складною. Основні антикорупційні органи, такі як НАБУ, САП, ДБР та НАЗК, були створені з метою забезпечення незалежного і ефективного розслідування корупційних правопорушень, однак їх діяльність часто стикається з політичним тиском, недостатніми ресурсами та обмеженими можливостями для забезпечення реальних результатів.

Електронне декларування, яке дозволяє громадськості перевіряти фінансову діяльність посадовців, є важливим інструментом прозорості, але на практиці система має низку проблем, таких як технічні збої і недостатня перевірка декларацій. Важливою частиною реформ є і судова реформа, яка повинна забезпечити незалежність суддів, проте впливи з боку політичних сил і низька кваліфікація суддів можуть знижувати ефективність судового розгляду корупційних справ.

Міжнародна підтримка в рамках співпраці з Європейським Союзом та іншими організаціями є важливою для підтримки реформ, але також важливо, щоб Україна змогла самостійно реалізувати зміни і адаптувати їх до внутрішніх умов. Антикорупційне законодавство, яке має регулювати боротьбу з корупцією, все ще має недоліки у реалізації, що часто призводить до відсутності реальних змін.

У загальному, можна сказати, що, попри численні реформи, боротьба з корупцією в Україні залишається неповною та зіткнулася з внутрішніми проблемами в управлінні, політичному впливі та недостатній ефективності органів, що займаються цією проблемою. Для досягнення значних змін у цій сфері необхідно посилити контроль за виконанням законодавства, зменшити вплив політичних сил на антикорупційні органи та забезпечити більш ефективне функціонування судової системи. Для подолання існуючих проблем в антикорупційній сфері України необхідно не лише вдосконалити існуючі інститути та механізми, але й забезпечити їх реальну незалежність і функціонування в умовах політичної стабільності. У цьому контексті важливою складовою є створення чіткої і прозорої системи оцінки ефективності антикорупційних органів. Це дозволить не тільки посилити довіру громадськості до цих структур, але й виявити можливі недоліки чи зловживання у їх роботі.

Великою проблемою залишається низький рівень громадської довіри до органів правопорядку та правосуддя. Для вирішення цієї проблеми потрібно розвивати механізми контролю за діяльністю органів влади, зокрема за допомогою громадських ініціатив, розширення участі громадян у процесах перевірки корупційних діянь та забезпечення доступу до публічної інформації.

Також важливою є роль освіти та просвіти щодо антикорупційних норм серед широких верств населення. Підвищення рівня обізнаності серед громадян щодо їх прав та обов'язків у боротьбі з корупцією може стати потужним фактором у зміцненні правової культури та підтримки антикорупційних ініціатив.

Крім того, для підвищення ефективності антикорупційної політики Україна повинна враховувати міжнародний досвід. Впровадження найкращих практик боротьби з корупцією, адаптованих до специфіки українських реалій, може стати важливим кроком у розвитку державних інститутів та управління. Співпраця з міжнародними партнерами також важлива для залучення додаткових ресурсів, обміну досвідом та впровадження інноваційних підходів до антикорупційної роботи.

Нарешті, важливим кроком у боротьбі з корупцією є постійний моніторинг і адаптація антикорупційних заходів до змін у суспільстві та економіці. Антикорупційні реформи мають бути динамічними і здатними відповідати новим викликам, що з'являються у розвитку країни. Хоча в Україні вже зроблено чимало для боротьби з корупцією, необхідно значно посилити механізми контролю та реалізації реформ, забезпечити ефективну взаємодію органів державної влади, судової системи та громадянського суспільства. Тільки комплексний підхід до проблеми, з урахуванням внутрішніх та зовнішніх факторів, може призвести до реальних і сталих змін у зменшенні рівня корупції в Україні.

Одним з основних антикорупційних механізмів є децентралізація влади, що дозволяє значно розширити повноваження органів місцевого самоврядування. Однак, з точки зору антикорупційної політики, така реформа одночасно несе і ризики. Адже без належного контролю за використанням місцевих ресурсів і фінансів на місцях корупційні практики можуть тільки поширюватися, якщо органи місцевого самоврядування не будуть достатньо прозорими та підзвітними.

Ще одним важливим кроком стало впровадження антикорупційних стандартів у діяльність органів місцевого самоврядування. Зокрема, на рівні місцевих органів влади було розроблено Кодекси етики для посадовців, а також проведено тренінги для працівників місцевих адміністрацій на тему антикорупційної поведінки та етики. Однак на практиці ці заходи не завжди дають належний ефект через відсутність належного контролю та низьку мотивацію самих чиновників до виконання таких стандартів. Антикорупційні заходи включають створення механізмів громадського контролю, де місцеві жителі можуть брати участь у процесах ухвалення рішень, зокрема через механізми електронних петицій, громадських рад, а також механізмів моніторингу діяльності місцевих органів влади. В Україні вже існують приклади, коли активісти та громадські організації впливали на ухвалення рішень місцевими радами, зокрема у питаннях земельних відносин та планування забудови.

Проте аналіз показує, що корупція на місцевому рівні часто має глибші корені і відображає загальні проблеми в державній системі. Місцеві чиновники можуть використовувати свою владу для встановлення корупційних зв'язків із бізнесом або мають інтереси в розподілі ресурсів на свою користь. Це часто ускладнює процеси розслідування та притягнення до відповідальності.

Що стосується контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування, то значну роль відіграють органи прокуратури, НАБУ та інші державні інститути. Проте на

місцях зазвичай не вистачає достатньої кількості інспекційних заходів та перевірок, і тому корупційні схеми часто залишаються непоміченими. На жаль, попри існуючі інструменти контролю, вони іноді не працюють належним чином через відсутність політичної волі або через втручання у роботу правоохоронних органів.

Таким чином, ефективність антикорупційних заходів на рівні органів місцевого самоврядування в Україні має ряд позитивних моментів, але є й суттєві проблеми. Ключовими перешкодами є недостатня прозорість, відсутність належного контролю за діяльністю місцевих чиновників та корупційні зв'язки на місцях. Для підвищення ефективності необхідно посилювати контроль за місцевими органами влади, вдосконалювати механізми громадського контролю, а також забезпечувати більшу незалежність правоохоронних органів від політичних впливів.

РОЗДІЛ 3. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД У БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ

3.1. АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Антикорупційна політика в країнах Європейського Союзу є важливою частиною загальної стратегії боротьби з корупцією, яка спрямована на забезпечення прозорості, справедливості та доброчесності у публічному секторі. Ось деякі основні аспекти цієї політики:

Європейські норми та законодавство

Європейський Союз розробив комплексний набір законодавчих актів, спрямованих на боротьбу з корупцією, зокрема:

1. Конвенція ООН проти корупції (2003), яка є основою для внутрішнього законодавства держав-членів.

2. Рішення Ради ЄС щодо боротьби з корупцією в публічному секторі та визначення спільних заходів для запобігання корупційним правопорушенням.
3. Директиви ЄС щодо прозорості у державних закупівлях і забезпечення належного виконання контрактів.

Інституційні механізми

У країнах ЄС функціонують різноманітні інститути, що забезпечують контроль за корупцією:

1. Антикорупційні агентства та спеціалізовані органи для розслідування корупційних правопорушень, зокрема в таких країнах, як Румунія, Болгарія, Польща.
2. Омбудсмени та контролери (наприклад, Європейський омбудсман), які займаються захистом прав громадян та боротьбою з адміністративною тяганиною, що може бути джерелом корупції.
3. Незалежні суди та антикорупційні органи, що мають право переслідувати корупціонерів на всіх рівнях.

Прозорість та обізнаність

Завдяки ініціативам на рівні ЄС, держави-члени активно реалізують політику відкритості і прозорості, зокрема:

1. Відкриті дані: багато урядів публікують бюджети, публічні закупівлі, національні програми боротьби з корупцією.
2. Електронні платформи та реєстри для моніторингу державних витрат і проведення закупівель.
3. Антикорупційні кампанії: програми для підвищення обізнаності громадян щодо негативних наслідків корупції.

Запобігання корупції

1. Профілактика: в рамках політики запобігання корупції уряди ЄС розвивають етичні кодекси для публічних службовців, які сприяють запобіганню конфліктів інтересів.
2. Звітування та аудит: регулярно проводяться фінансові перевірки та аудит публічних органів, щоб забезпечити належне використання державних коштів.
3. Участь громадянського суспільства: організації громадянського суспільства та медіа активно залучені до моніторингу діяльності урядів і висвітлення корупційних практик.

Міжнародне співробітництво

Антикорупційна політика країн ЄС активно співпрацює з іншими міжнародними організаціями, такими як:

1. Рада Європи та Європейська комісія, що розробляють додаткові механізми співпраці у боротьбі з корупцією.
2. Європейська прокуратура, яка займається розслідуванням злочинів, що завдають шкоди бюджету ЄС, зокрема корупційних правопорушень.

Покарання та розслідування

Антикорупційна політика країн ЄС передбачає чітке покарання для осіб, причетних до корупційних дій:

1. Санкції та конфіскація майна: для тих, хто отримав неправомірну вигоду.
2. Розслідування та судові процеси, які проводяться незалежно та без політичного тиску.

Приклади країн ЄС:

1. Швеція та Фінляндія є серед лідерів за індексом сприйняття корупції завдяки сильно розвиненій антикорупційній інфраструктурі та високому рівню прозорості.
2. Румунія та Болгарія отримали значну увагу через впровадження реформ у судовій системі і створення антикорупційних відомств.
3. Італія продовжує працювати над усуненням корупції в державному секторі через різноманітні реформи та програми.

Антикорупційна політика ЄС орієнтована на зміцнення довіри громадян до державних інституцій і забезпечення того, щоб державні кошти використовувалися максимально ефективно і прозоро.

Ефективність заходів і виклики

Попри значні досягнення в боротьбі з корупцією, країни ЄС стикаються з кількома викликами у забезпеченні ефективності антикорупційних політик:

1. Виконання законів на місцевому рівні: в деяких країнах ЄС, особливо в нових державах-членах, є труднощі з належним виконанням антикорупційних норм і стандартів на рівні місцевих адміністрацій. Локальні еліти можуть знаходити шляхи обходу існуючих обмежень.
2. Політичний тиск на судову владу: у деяких країнах (наприклад, Польща) реформи, що стосуються судочинства, призводять до конфліктів із Європейським Союзом через побоювання, що незалежність судів може бути підірвана політичним впливом, що, у свою чергу, ускладнює боротьбу з корупцією.
3. Корупція в приватному секторі: хоча публічний сектор зазвичай є основним фокусом антикорупційних зусиль, корупційні практики також присутні у приватному секторі. Особливо це стосується великих корпорацій, які можуть використовувати вплив для забезпечення власних інтересів, що впливає на здорову конкуренцію і ефективність ринку.

Роль Європейської комісії

Європейська комісія активно сприяє розвитку антикорупційної політики у країнах-членах через моніторинг та рекомендації. Комісія регулярно публікує Звіти про стан боротьби з корупцією в кожній країні ЄС, де оцінюються прогрес і проблеми, з якими стикаються держави.

1. Моніторинг і звітність: Європейська комісія публікує регулярні оцінки і рекомендації для кожної країни, допомагаючи їм коригувати політику в боротьбі з корупцією.
2. Ініціативи з навчання та обміну досвідом: Комісія організовує програми для підвищення кваліфікації державних службовців та співробітників антикорупційних органів, обмін досвідом між країнами та створення спільних стандартів для боротьби з корупцією.
3. Фінансова підтримка: ЄС також надає фінансування та технічну підтримку для реалізації антикорупційних реформ у країнах-членах через різноманітні програми та фонди. Це сприяє розвитку інфраструктури і систем, здатних ефективно протидіяти корупції.

Діяльність громадянського суспільства та медіа

Громадянське суспільство та медіа є важливими партнерами у боротьбі з корупцією в країнах ЄС. Інститут незалежних журналістів, громадські організації та міжнародні платформи активно висвітлюють корупційні скандали, здійснюють моніторинг публічних закупівель та державних витрат.

- Журналістика розслідувань: незалежні журналісти у ЄС мають значний вплив на виявлення корупційних схем та публічне обговорення таких випадків. Вони часто співпрацюють з міжнародними організаціями, такими як Transparency International або Europol, для збору інформації та документування фактів корупції.
- Організації громадянського суспільства: численні НУО, які працюють у галузі прав людини, боротьби з корупцією та дотримання законності, активно працюють для посилення правової держави та прозорості в країнах ЄС.
- Залучення громадян: численні програми активізують участь громадян у процесах прийняття рішень та моніторингу діяльності урядів, що є важливим елементом боротьби з корупцією на рівні суспільства.

Критикування та реформи

Критику щодо антикорупційної політики в країнах ЄС можна почути з кількох напрямків:

- Невідповідність стандартам ЄС: декілька країн, зокрема Болгарія та Румунія, після вступу до ЄС не досягли значних результатів у боротьбі з корупцією. ЄС піддає їх постійному моніторингу та пропонує рекомендації щодо поліпшення.

- Політична воля: питання політичної волі залишається однією з найважливіших проблем. Хоча більшість урядів декларує боротьбу з корупцією, реальні зміни часто стримуються політичними інтересами або внутрішніми інституційними бар'єрами.
- Законодавчі прогалини: попри численні антикорупційні закони, на практиці можуть виникати прогалини в законодавстві, що дозволяють уникати покарання або сприяють корупційним схемам.

Перспективи та майбутнє антикорупційної політики

Антикорупційна політика ЄС продовжить розвиватися, а ефективність заходів залежатиме від багатьох факторів:

- Розширення обсягу моніторингу та покарань: ЄС має намір вдосконалити механізми покарання за корупційні правопорушення, розширивши можливості для звітності та аудиту.
- Інноваційні технології: використання новітніх технологій, таких як блокчейн, для забезпечення прозорості в публічних фінансах та інших державних процесах може допомогти знизити ризики корупції.
- Подальша інтеграція і співпраця з іншими державами: розширення антикорупційних ініціатив на рівні ЄС дозволить посилити боротьбу з корупцією не тільки всередині союзу, але й на міжнародному рівні, сприяючи розвитку міжнародних стандартів і протидії глобальним корупційним загрозам.

Таким чином, боротьба з корупцією в ЄС залишається стратегічним пріоритетом, і, хоча вже досягнуто значних успіхів, ця боротьба є постійним і складним процесом, що вимагає комплексного підходу та співпраці на всіх рівнях.

Вплив корупції на економічний розвиток ЄС

Корупція має серйозні економічні наслідки для країн ЄС, оскільки вона впливає на довіру до інститутів, ефективність витрачання публічних коштів і розвиток підприємництва. Навіть у країнах із високим рівнем добробуту, таких як Німеччина чи Франція, корупційні практики можуть стати перешкодою для сталого розвитку.

- Невиправдані витрати: корупція веде до завищених цін на державні контракти, неефективних інвестицій і витрат у публічному секторі. Це, в свою чергу, позначається на економічному зростанні, оскільки гроші не використовуються на реальні потреби.
- Погіршення інвестиційного клімату: високий рівень корупції відлякує іноземних інвесторів і бізнесменів, бо ускладнює доступ до державних контрактів або забезпечення рівних умов для ведення бізнесу.
- Зниження конкурентоспроможності: корупція викривлює конкуренцію, оскільки дозволяє компаніям, які здатні «корумпувати» чиновників,

отримувати переваги над іншими учасниками ринку. Це заважає чесному зростанню малого та середнього бізнесу, що є основою здорової економіки.

Інноваційні підходи до боротьби з корупцією в ЄС

З розвитком цифрових технологій і нових підходів до управління, країни ЄС почали впроваджувати інноваційні стратегії, щоб покращити ефективність боротьби з корупцією.

1. Цифрові платформи і блокчейн:

- Блокчейн, що використовується для створення незмінних записів транзакцій, набирає популярності у сфері публічних закупівель і фінансів. Використання цієї технології дозволяє зменшити ризик маніпуляцій та підробок, зробивши процеси прозорішими.
- Окрім того, розвиток електронного уряду дозволяє зробити адміністративні процеси, наприклад, подання податкових декларацій або оформлення публічних тендерів, повністю прозорими та доступними для громадян.

2. Антикорупційні платформи для громадян:

- У багатьох країнах ЄС почали діяти платформи, де громадяни можуть повідомляти про корупційні практики без необхідності зустрічатися з представниками органів влади. Такі платформи сприяють підвищенню рівня обізнаності серед населення і зменшенню бар'єрів для боротьби з корупцією.

3. Програми з підвищення кваліфікації держслужбовців:

- Більшість антикорупційних програм у ЄС включають регулярні тренінги для публічних службовців, щоб забезпечити знання з етики та антикорупційного законодавства. Ці тренінги допомагають запобігти правопорушенням, пов'язаним з корупцією, через освіту та посилення моральної відповідальності.

Міжнародна співпраця та роль ЄС у глобальному контексті

Європейський Союз активно бере участь у боротьбі з корупцією на міжнародному рівні, співпрацюючи з іншими державами та міжнародними організаціями для створення глобальних стандартів і боротьби з транснаціональними корупційними схемами.

1. Європейський Союз і ООН:

- ЄС бере участь у роботі ООН щодо боротьби з корупцією, зокрема у впровадженні Конвенції ООН проти корупції (UNCAC), що сприяє співпраці між країнами у боротьбі з транснаціональними корупційними злочинами.

2. Європейський суд з прав людини:

- У випадку корупційних порушень прав людини, ЄС активно підтримує юрисдикцію Європейського суду з прав людини, забезпечуючи національні правові системи справедливими рішеннями.
3. Глобальні ініціативи та стандарти:
- ЄС активно підтримує глобальні антикорупційні ініціативи, зокрема через участь у Глобальному форумі з антикорупційних ініціатив. Ці ініціативи сприяють зміцненню правової держави у всьому світі.
4. Експорт антикорупційних практик:
- ЄС також допомагає країнам, що знаходяться на стадії розвитку, у боротьбі з корупцією. Це може включати надання фінансової допомоги, технічної підтримки, а також консультування щодо впровадження ефективних антикорупційних стратегій.

Перспективи для майбутнього

Зважаючи на всі досягнення та виклики, майбутнє антикорупційної політики ЄС передбачає кілька основних напрямків розвитку:

1. Посилення контролю та санкцій:
 - ЄС планує збільшити тиск на країни-члени, щоб забезпечити більший рівень контролю за виконанням антикорупційних заходів, що включатиме створення ще більш потужних інструментів для розслідування та покарання корупційних практик.
2. Розширення антикорупційних стандартів на нові технології:
 - Розвиток цифрових інструментів створює нові можливості для протидії корупції, але також відкриває нові ризики, пов'язані з кіберзлочинністю. ЄС має намір продовжити розвиток стандартів для боротьби з кіберкорупцією, застосовуючи технології для вдосконалення прозорості та підзвітності.
3. Подальша інтеграція держав з кандидатами на вступ до ЄС:
 - Продовження антикорупційної реформи в країнах, що прагнуть вступити до ЄС (наприклад, в країнах Західних Балкан), залишається важливою частиною стратегії розширення ЄС.
4. Інтернаціоналізація боротьби з корупцією:
 - В умовах глобалізації боротьба з корупцією вимагає міжнародної співпраці для подолання транснаціональних схем, зокрема у фінансовому секторі, де корупційні практики часто мають міжнародний характер.

Таким чином, боротьба з корупцією в ЄС є багаторівневим, складним і постійно еволюціонуючим процесом. З одного боку, ЄС досяг значних успіхів у боротьбі з корупцією, але з іншого боку, ця проблема залишається актуальною і вимагає нових інноваційних підходів, а також постійної адаптації до змінюваних умов.

Взаємодія Європейського Союзу з Україною в боротьбі з корупцією є важливою складовою процесу євроінтеграції країни. ЄС активно підтримує реформи, які

сприяють створенню ефективних механізмів для боротьби з корупцією на всіх рівнях. Одним із головних завдань ЄС є сприяння створенню та зміцненню антикорупційних інститутів в Україні, оскільки успішна боротьба з корупцією є необхідною умовою для подальшого просування України до стандартів ЄС. Європейський Союз надає Україні значну фінансову допомогу, яка спрямована на підтримку реформ у сфері боротьби з корупцією. Це включає фінансування різноманітних програм і ініціатив, таких як підтримка Національного антикорупційного бюро України (НАБУ), Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП) та інших інститутів, що відповідають за розслідування і боротьбу з корупцією. ЄС активно співпрацює з українськими органами влади у створенні ефективних інструментів для забезпечення прозорості в державних закупівлях, фінансових операціях і процесах, пов'язаних із публічними ресурсами. Одним із ключових аспектів співпраці є розвиток судової реформи в Україні. ЄС надає допомогу в реформуванні судової системи з метою забезпечення її незалежності, підвищення професіоналізму суддів та створення механізмів для боротьби з корупцією всередині судової гілки влади. Водночас ЄС допомагає Україні у створенні спеціалізованих антикорупційних судів, що дозволяє ефективніше розглядати справи, пов'язані з корупцією в найвищих ешелонах влади.

Забезпечення прозорості і підзвітності органів державної влади є ще одним важливим напрямком співпраці. ЄС активно підтримує розвиток електронного урядування в Україні, зокрема системи електронних публічних закупівель, що дозволяє зменшити можливості для корупційних схем. Водночас велика увага приділяється розвитку механізмів для захисту осіб, які повідомляють про корупційні злочини, а також створенню інструментів для публічного доступу до інформації про державні фінанси та витрати. Одним із важливих аспектів взаємодії є допомога у створенні нової нормативно-правової бази, що відповідає європейським стандартам у сфері боротьби з корупцією. ЄС надає Україні консультаційну допомогу в розробці антикорупційного законодавства, зокрема в галузі публічних закупівель, антимонопольної політики та антикорупційного захисту для бізнесу. Спільні зусилля сприяють поступовому втіленню європейських стандартів у різних сферах економічної діяльності.

Загалом, взаємодія ЄС з Україною в боротьбі з корупцією охоплює всі ключові аспекти антикорупційної політики — від реформування державних інститутів і створення нових органів до розробки правових норм і процедур, які забезпечують прозорість, підзвітність і ефективність. ЄС не тільки надає фінансову допомогу, а й активно бере участь у розвитку української антикорупційної інфраструктури, надаючи технічну підтримку та експертні рекомендації. Проте, для досягнення стійкого прогресу в боротьбі з корупцією Україна повинна продовжувати реформи, зміцнюючи незалежність судів, забезпечуючи незалежність антикорупційних органів і розвиваючи культуру відповідальності серед державних службовців.

Взаємодія ЄС з Україною у боротьбі з корупцією також включає важливий елемент в міжнародному контексті. ЄС сприяє інтеграції України в міжнародні

антикорупційні ініціативи та платформи, що дозволяє забезпечити обмін досвідом з іншими країнами та спільно протистояти транснаціональним корупційним схемам. Спільні зусилля в рамках міжнародних організацій, таких як ООН, Група держав проти корупції (GRECO) та Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD), допомагають Україні інтегруватися в глобальну боротьбу з корупцією, що також сприяє зміцненню її міжнародного іміджу як країни, яка серйозно налаштована на боротьбу з корупцією.

Крім того, ЄС підтримує розвиток нових механізмів боротьби з корупцією в Україні, зокрема, через впровадження сучасних технологій. Важливими кроками є підтримка розвитку електронного урядування, автоматизація державних послуг та впровадження сучасних систем моніторингу. Цифровізація дозволяє зменшити вплив людського фактора на процеси, що часто є джерелом корупційних практик. Платформи для публічних закупівель та фінансових звітів дозволяють зменшити можливості для маніпуляцій і створюють умови для більш ефективного контролю з боку громадськості.

Одним із викликів, з якими стикається Україна в контексті антикорупційної співпраці з ЄС, є непостійність політичної волі в країні, зокрема в періоди політичної нестабільності або змін у владі. Зміни в політичному керівництві можуть призвести до сповільнення або навіть зупинки деяких реформ, включаючи антикорупційні ініціативи. ЄС постійно наголошує на необхідності стійких і безкомпромісних реформ у сфері боротьби з корупцією, що включають реальну незалежність судів, антикорупційних органів і політичну підтримку.

Крім того, є певні складнощі у боротьбі з корупцією на місцевому рівні, де часто виникають проблеми з узгодженням дій між центральною владою та місцевими органами. ЄС активно працює над підвищенням рівня місцевої прозорості та залученням громадянського суспільства до процесу контролю за місцевими органами влади. Важливою частиною цієї роботи є навчання громадян та створення механізмів для участі людей у виявленні та протидії корупційним практикам на рівні місцевих органів влади.

Завдяки підтримці ЄС, Україна вже досягла значного прогресу у формуванні антикорупційної інфраструктури, але, незважаючи на досягнуті успіхи, проблема корупції все ще залишається серйозним викликом. Тому важливою частиною співпраці ЄС з Україною є не тільки надання підтримки на шляху до реформ, а й постійний моніторинг і оцінка результатів, аби забезпечити постійну адаптацію антикорупційної політики до нових викликів. Для успішної боротьби з корупцією Україна повинна не тільки забезпечити прозорість і підзвітність своїх інститутів, але й створити сприятливе середовище для громадянської активності, щоб досягти стійких результатів у цій сфері.

Взаємодія ЄС з Україною в антикорупційній сфері є стратегічно важливим напрямком, який безпосередньо впливає на інтеграцію України в Європейський Союз. Боротьба з корупцією є не лише вимогою ЄС, а й необхідною умовою для

розвитку демократичних інститутів і стабільності в Україні. Тому ЄС продовжить надавати Україні допомогу, одночасно наголошуючи на необхідності постійної реформи та вдосконалення боротьби з корупцією в усіх сферах.

Антикорупційна політика в країнах Європейського Союзу є важливою складовою їхнього політичного, економічного та соціального розвитку. ЄС не тільки активно сприяє боротьбі з корупцією на національному рівні через свої інститути, а й встановлює строгі вимоги щодо прозорості та етики для всіх своїх членів. Для країн-членів ЄС корупція є серйозною перешкодою на шляху до стабільного розвитку та ефективної державної служби, тому боротьба з корупцією була і є одним із пріоритетів європейської політики.

Одним із основних інструментів, який допомагає країнам ЄС забезпечити ефективну антикорупційну політику, є Європейська комісія та інші органи Союзу, що регулярно оцінюють рівень корупції в кожній країні та надають рекомендації щодо покращення ситуації. Наприклад, Європейський суд з прав людини відіграє важливу роль у забезпеченні справедливості та покарання за корупційні дії, а Європейське бюро по боротьбі з шахрайством (OLAF) активно розслідує випадки корупції в межах ЄС.

Країни ЄС, як правило, мають розвинути інститути боротьби з корупцією, зокрема спеціалізовані органи для боротьби з корупцією, такі як Агенція з боротьби з корупцією в Румунії або Антикорупційна комісія в Болгарії. Ці органи мають право на розслідування справ, підконтрольні розпорядники бюджетних коштів та чиновники, а також на забезпечення прозорості в публічних закупівлях і фінансових операціях. Водночас, ЄС ставить вимоги щодо незалежності таких органів та наявності належних механізмів для запобігання втручанню в їхню діяльність. У той же час важливими є ініціативи, що сприяють більшій прозорості та участі громадян у боротьбі з корупцією. Відкриті дані, електронне декларування майна чиновників, контроль за публічними закупівлями та системи публічного моніторингу допомагають забезпечити підзвітність урядів і сприяють участі громадян у процесах, що безпосередньо їх стосуються. Наприклад, система е-декларацій в Україні (не є частиною ЄС, але має підтримку з боку Євросоюзу) є важливим прикладом успішної інтеграції технологій у боротьбу з корупцією.

Ще одним аспектом є міжнародна співпраця країн ЄС у боротьбі з корупцією, як на національному, так і на міжнародному рівнях. Європейський Союз активно працює з іншими міжнародними організаціями, такими як ООН, Світовий банк, ОЕСР, для зміцнення глобальних антикорупційних стандартів, що допомагає країнам-членам ЄС впроваджувати найкращі практики на рівні боротьби з транснаціональними корупційними схемами. Незважаючи на значні досягнення, проблема корупції в ЄС залишається актуальною, і певні країни стикаються з серйозними викликами. Європейська комісія продовжує наголошувати на необхідності реформ у таких країнах, як Угорщина, Польща, Румунія та Болгарія, де корупційні практики інколи можуть гальмувати реформи та навіть викликати громадське невдоволення.

У підсумку, антикорупційна політика в ЄС є динамічним і комплексним процесом, який включає законодавчі ініціативи, підтримку інститутів, міжнародну співпрацю та активне залучення громадськості. Це одна з ключових складових, що визначає ефективність державних інститутів та забезпечує стабільність і довіру до урядів в європейських країнах. Проте для досягнення стійкого прогресу важливо продовжувати працювати над удосконаленням існуючих механізмів та забезпеченням їх ефективної роботи на всіх рівнях.

Незважаючи на певний прогрес у боротьбі з корупцією в країнах Європейського Союзу, ще є значний потенціал для покращення антикорупційних механізмів. Ключовими викликами залишаються зміцнення незалежності суддів та правоохоронних органів, забезпечення ефективного моніторингу державних фінансів та посилення боротьби з політичною корупцією.

Особливо важливим є подолання зловживань на місцевому рівні. Незважаючи на успіхи на національному рівні, на місцевому рівні корупція може бути більш розповсюдженою та менш контролюваною, особливо у сфері місцевих закупівель та управління бюджетом. Прозорість у місцевих органах влади, введення сучасних технологій для моніторингу місцевих фінансів та активізація діяльності громадських організацій на місцях можуть стати важливими інструментами для мінімізації корупційних ризиків.

Ще одним аспектом є боротьба з політичною корупцією, особливо у країнах з не надто розвиненими демократичними інститутами. Існують випадки, коли політичні лідери або їхні родини можуть втручатися в державні справи та використовувати своє становище для досягнення особистих або партійних інтересів. Це створює складні перепони для здійснення справжніх реформ. ЄС має постійно зміцнювати антикорупційні органи та вказувати на необхідність глибоких реформ у таких країнах, щоб забезпечити справедливість і рівні можливості для всіх громадян. Робота в напрямку освітніх програм з питань антикорупції є ще однією важливою складовою, яка продовжує розвиватися в рамках ЄС. Програми для молоді, що сприяють розумінню етики, прозорості та важливості боротьби з корупцією, можуть стати важливими кроками у формуванні здорової політичної культури в майбутньому. Ці заходи мають бути спрямовані не тільки на навчання, а й на практичне залучення молодих людей до громадянських ініціатив, які допомагають контролювати та моніторити діяльність урядів.

Загалом, антикорупційна політика ЄС повинна залишатися гнучкою і адаптивною до змін у суспільстві та глобальних тенденцій. Для досягнення значних результатів у боротьбі з корупцією необхідно зберігати належну політичну волю, вірність демократичним принципам і забезпечення прав людини. Крім того, важливо, щоб співпраця між державами-членами ЄС була максимально ефективною, оскільки корупція в одній країні часто має транснаціональний характер, і її наслідки можуть торкатися інших країн ЄС. Європейський Союз вже продемонстрував, що злагоджене застосування технологій, законодавчих ініціатив, фінансового контролю, судової реформи та громадського контролю здатне забезпечити значні

досягнення у боротьбі з корупцією. Але, зважаючи на глобальні виклики, такі як зміни клімату, міжнародна фінансова стабільність та розвиток технологій, ЄС має зберігати фокус на створенні прозорих і підзвітних інститутів для забезпечення сталого розвитку своїх країн-членів та для підтримки довіри громадян до політичних інститутів.

Тому ефективна антикорупційна політика в ЄС вимагає постійного удосконалення і інтеграції нових підходів, спрямованих на забезпечення реальної підзвітності, прозорості та справедливості на всіх рівнях управління.

Щоб продовжити ефективну боротьбу з корупцією в Європейському Союзі, важливо також акцентувати увагу на підвищенні відповідальності політичних лідерів. Політики повинні бути не лише підзвітними своїм виборцям, але й розуміти важливість дотримання високих етичних стандартів у своїй діяльності. Для цього необхідно запроваджувати заходи, які дозволяють громадськості та ЗМІ здійснювати належний контроль за діяльністю політиків, а також сприяти створенню механізмів, які б гарантували прозорість політичних фінансів.

Європейський Союз уже вживає кроки для посилення контролю за політичними фінансами: запроваджуються нові вимоги до політичних партій, що стосуються розкриття джерел їхнього фінансування та забезпечення прозорості у витратах. Проте, попри це, політичні фінанси в багатьох країнах ЄС досі залишаються слабо контрольованими, а корупційні практики в цій сфері можуть завдавати серйозної шкоди демократичним процесам. Підвищення вимог до політичних партій, особливо щодо зовнішнього фінансування та можливих конфліктів інтересів, може стати важливим кроком у зміцненні довіри до політичних інститутів.

Ще одним важливим напрямком є інтеграція антикорупційних стандартів у корпоративний сектор. Для багатьох підприємств в ЄС важливою частиною діяльності є дотримання етичних стандартів, а також системи внутрішнього контролю для запобігання корупції. Для цього країни ЄС активно розвивають законодавство, яке покладає на компанії відповідальність за корупційні дії, включаючи штрафи та інші санкції за порушення антикорупційних норм. Крім того, європейські регулятори активно працюють над забезпеченням прозорості в корпоративному управлінні, включаючи обов'язкове розкриття фінансової звітності та проведення аудитів, що дозволяє виявляти можливі випадки корупційних схем.

Невід'ємною частиною цього є також розвиток механізмів на рівні міжнародних організацій, зокрема, співпраця з міжнародними правозахисними організаціями та органами, що займаються боротьбою з корупцією. ЄС активно співпрацює з ООН, ОЕСР та Світовим банком, що дозволяє краще координувати зусилля для боротьби з корупцією на глобальному рівні, сприяючи розвитку стандартів та практик для боротьби з корупцією, які можна впроваджувати в національні системи.

Програми для зміцнення судової системи також залишаються важливим інструментом антикорупційної політики. Судова незалежність є основною

запорукою того, щоб боротьба з корупцією була ефективною. У багатьох країнах ЄС існують програми з підтримки реформ судів, що включають підвищення кваліфікації суддів, створення незалежних органів для нагляду за судовими процесами та гарантування рівності всіх перед законом. Впровадження таких ініціатив може значно зменшити можливості для політичного або економічного впливу на судові рішення.

Не менш важливим є залучення громадян до процесу антикорупційної діяльності. Сучасні технології, зокрема Інтернет і соціальні медіа, відкривають нові можливості для активного громадянського контролю та участі. ЄС стимулює розвиток інструментів для громадян, таких як платформи для звітування про корупцію або участь у громадських обговореннях законопроектів, що дозволяє забезпечити більшу прозорість і зменшити можливості для зловживань. Такі інструменти активно використовуються для контролю за публічними фінансами, а також для того, щоб громадяни могли на практиці взаємодіяти з органами влади.

У завершення, антикорупційна політика Європейського Союзу є багатогранною та динамічною. Вона не лише вимагає створення та вдосконалення правових механізмів боротьби з корупцією, а й сприяє формуванню культури, де прозорість, етика та відповідальність є основними цінностями. Важливо, щоб ці ініціативи не лише залишалися на рівні рекомендацій, а й мали реальний вплив на суспільство та державні інститути. Європейський Союз має подальшу роль у підтримці реформ в країнах-членах, забезпеченні ефективних інструментів для боротьби з корупцією та сприянні розвитку справедливих і підзвітних інститутів на всіх рівнях.

У 2024 році антикорупційна політика Європейського Союзу залишалася однією з основних пріоритетних сфер, зокрема в рамках розвитку механізмів боротьби з корупцією, підвищення прозорості та зміцнення демократії. Оскільки корупція продовжує бути серйозною проблемою в багатьох країнах-членах, ЄС активно зосереджувався на посиленні заходів та підтримці реформ, які сприяють боротьбі з цим явищем на різних рівнях.

Одним із важливих напрямків залишалася боротьба з корупцією в публічному секторі, зокрема у державних закупівлях і фінансуванні політичних партій. У 2024 році ЄС продовжував виконувати своє стратегічне завдання щодо вдосконалення механізмів контролю за витратами та забезпечення більшої прозорості в управлінні державними коштами. Окрему увагу було приділено цільовим реформам у судовій системі, оскільки недосконаlostі в правосудді залишаються одними з основних чинників, що дозволяють корупційним практикам процвітати.

У 2025 році також підвищилася увага до цілісної прозорості та публічних реєстрів, що дозволяють громадянам і громадським організаціям доступ до інформації про витрати публічних коштів. Це включає моніторинг використання коштів, отриманих з ЄС, через OLAF (Європейське бюро боротьби з шахрайством), яке працює над виявленням зловживань і корупції в проектах, що фінансуються ЄС. У 2024 році в рамках ініціативи щодо поліпшення фінансової прозорості було продовжено

вдосконалення процедур надання публічних даних, створення механізмів перевірки та аудитів, а також просування електронних платформ для легкого доступу до важливої інформації.

Особливу увагу ЄС приділяв боротьбі з корупцією на рівні урядів, а також в бізнес-середовищі, адже корупція в таких сферах, як публічні закупівлі та лобізм, має потужний вплив на політичні та економічні рішення. У 2024 році ЄС активізував заходи для забезпечення чесності виборчих процесів та встановлення чітких правил фінансування політичних партій, аби мінімізувати можливості для корупційних схем, пов'язаних із політичною діяльністю.

Європейська комісія у 2025 році знову сфокусувалась на підтримці реформ у країнах-кандидатах на вступ до ЄС, особливо в тих країнах, де корупція є особливо серйозною проблемою, таких як в Україні та на Західних Балканах. Важливу роль відігравала фінансова допомога ЄС, яка сприяла реалізації антикорупційних реформ у країнах-сусідах. Для цих країн ЄС створив спеціальні програми для розвитку прозорих управлінських практик та підтримки незалежних антикорупційних органів. Водночас важливим елементом стало поглиблене співробітництво з міжнародними організаціями, такими як ООН та Рада Європи, у боротьбі з корупцією в глобальному масштабі. ЄС активно залучав партнерів до обміну досвідом, а також працював над вдосконаленням міжнародних стандартів у боротьбі з корупцією.

Таким чином, 2024-2025 роки для ЄС стали роками подальшого зміцнення заходів по боротьбі з корупцією, з акцентом на прозорість, підзвітність, реформу правосуддя та підтримку країн-сусідів і кандидатів у члени ЄС. Можна зазначити, що одним із важливих аспектів була **розробка нових механізмів моніторингу та оцінки корупційних ризиків** на національних рівнях. ЄС зберігав свою стратегію оцінки виконання державами-членами антикорупційних зобов'язань через регулярні звіти та **рекомендації**, надаючи країнам конкретні кроки для покращення своєї політики боротьби з корупцією. Оцінки здійснювалися в рамках **Європейського семестру**, що є інструментом для координації економічної та політичної політики всіх держав-членів, включаючи ефективність антикорупційної діяльності.

Одним із важливих кроків у 2024 році стало посилення боротьби з корупцією у бізнес-середовищі, зокрема в питаннях, пов'язаних з податками та шахрайством. ЄС продовжував впроваджувати нові механізми для боротьби з ухиленням від податків, включаючи посилення контролю за трансакціями між країнами-членами, особливо з метою викорінення податкових ухилянь та запобігання використанню офшорних схем для незаконного відмивання коштів.

Крім того, особливу увагу було приділено програмам навчання та підвищення кваліфікації для держслужбовців, суддів, правоохоронців та інших осіб, які здійснюють контроль за боротьбою з корупцією. ЄС продовжував фінансувати ініціативи щодо підвищення кваліфікації антикорупційних агентів і організацій

громадянського суспільства, щоб забезпечити ефективність цих інститутів у виявленні та припиненні корупційних схем.

Технології та інновації також стали важливими інструментами у боротьбі з корупцією в 2024 році. ЄС активно підтримував розробку та впровадження нових цифрових інструментів для підвищення прозорості в адміністративних процесах, а також для моніторингу та аналізу даних, що стосуються публічних витрат. Інвестиції в штучний інтелект та блокчейн-технології стали важливими інструментами для забезпечення прозорості в публічних закупівлях та виявлення корупційних схем.

Продовження міжнародного співробітництва

2024 рік ознаменувався також поглибленням співпраці між ЄС та міжнародними організаціями. ЄС продовжував активно працювати з ООН і ОЕСР (Організація економічного співробітництва та розвитку) для підвищення стандартів боротьби з корупцією на глобальному рівні. Водночас співпраця з державами, які мають серйозні проблеми з корупцією, набрала ще більшого значення. Особливу увагу було приділено країнам, що знаходяться на шляху до європейської інтеграції, таким як Україна, Молдова та Західні Балкани. У цих країнах ЄС активно фінансував антикорупційні реформи, надаючи технічну допомогу та створюючи навчальні програми для місцевих антикорупційних органів.

Політичні ініціативи та правова реформа

Ще одним значним етапом у 2024 році стало впровадження нових правових ініціатив, спрямованих на боротьбу з корупцією у політичних колах, зокрема щодо фінансування виборчих кампаній та партій. ЄС наполягав на необхідності запровадження жорсткіших вимог до фінансування політичних партій, прозорості лобістських груп та механізмів контролю за витратами в політиці.

В цілому, антикорупційна політика ЄС у 2024 році була спрямована на покращення механізмів запобігання корупції, забезпечення більшої прозорості та підзвітності у всіх сферах публічного управління, а також на зміцнення інституцій, що працюють над запобіганням та розслідуванням корупційних злочинів.

3.2. АНТИКОРУПЦІЙНІ ІНІЦІАТИВИ В ІНШИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Антикорупційні ініціативи в інших країнах світу мають різноманітні форми та підходи в залежності від політичної, соціальної та економічної ситуації в кожній конкретній країні. Вони можуть включати зміни у законодавстві, створення

спеціальних органів, модернізацію судових та правоохоронних систем, а також ініціативи, спрямовані на прозорість та залучення громадськості. Нижче наведено кілька основних напрямків антикорупційної діяльності в різних країнах.

Створення незалежних антикорупційних агентств

У багатьох країнах, особливо тих, що намагаються подолати корупцію на високому рівні, було створено незалежні антикорупційні органи. Одним із найбільш успішних прикладів є Антикорупційне бюро в Бразилії (Федеральний агентств боротьби з корупцією, «Комісія боротьби з корупцією»), яке займається розслідуванням і переслідуванням випадків корупції серед політиків і бізнесменів. Це агентство здобуло міжнародне визнання завдяки своїм розслідуванням, зокрема у справі "Лава-Жато", де було виявлено масштаби корупції у великих державних підприємствах.

Операції із запобігання корупції в публічних закупівлях

Антикорупційні ініціативи у багатьох країнах спрямовані на запобігання корупції у сфері публічних закупівель. Наприклад, в Індії введена система електронних торгів, яка забезпечує прозорість процесу закупівель. Такі системи дозволяють знизити можливість для чиновників маніпулювати результатами тендерів і зменшити рівень хабарництва.

Прозорість і відкритість урядових органів

Деякі країни намагаються зменшити корупцію через забезпечення прозорості діяльності уряду. Сінгапур — це класичний приклад країни, де уряд активно використовує відкриті дані і технології для нагляду за фінансовими та адміністративними процесами. Всі державні органи мають чітко визначені фінансові звіти, а корупційні правопорушення караються дуже суворо. Це також сприяє розвитку довіри між урядом і громадянами.

Антикорупційне законодавство та міжнародна співпраця

Законодавчі ініціативи також відіграють важливу роль у боротьбі з корупцією. У Бразилії, наприклад, було прийнято Закон про корпоративну відповідальність, який дозволяє притягувати до відповідальності не лише окремих осіб, а й самі компанії, якщо вони причетні до корупційних дій. Це змусило корпорації запровадити власні антикорупційні політики та програми.

Багато країн активно співпрацюють у боротьбі з корупцією на міжнародному рівні, особливо через такі організації, як Група держав проти корупції (GRECO) та Офіс ООН з наркотиків і злочинності (UNODC), що сприяє глобальним ініціативам з боротьби з корупцією та забезпечення справедливості.

Залучення громадськості та активістів

Важливу роль у боротьбі з корупцією відіграють громадські організації та активісти, які часто виступають на передовій у викритті корупційних схем. У Кенії, наприклад, активісти створюють платформи для громадян, щоб вони могли анонімно повідомляти про випадки корупції серед чиновників. Такі ініціативи дозволяють зібрати докази для подальших розслідувань і судових процесів.

Навчання та освіта

У багатьох країнах проводяться програми, спрямовані на формування у громадян антикорупційної свідомості з самого дитинства. Філіппіни, наприклад, активно інтегрують елементи антикорупційної освіти в навчальні програми для школярів і студентів. Це допомагає створювати нове покоління, яке розуміє важливість боротьби з корупцією.

Технології та цифрові платформи

Сучасні технології також допомагають у боротьбі з корупцією. В Грузії, зокрема, було створено систему електронного урядування, що забезпечує повну прозорість у взаємодії громадян з державними органами. Громадяни можуть через інтернет подавати запити, перевіряти інформацію і отримувати послуги, що значно знижує можливість для корупційних дій.

Платформа прозорих закупівель у Кенії (IFMIS)

В Кенії було створено Інтегровану систему фінансового управління (IFMIS), яка є платформою для моніторингу публічних закупівель та фінансів уряду. Це дає змогу всім учасникам закупівельного процесу – від урядових установ до компаній-постачальників – отримувати доступ до інформації про тендери, контракти і виконання замовлень. Система дозволяє мінімізувати можливість зловживань та корупційних дій, оскільки вся інформація є відкритою й доступною для аналізу. Завдяки цьому вдалося знизити рівень корупції в тендерах на державні закупівлі.

Незалежний судовий орган у Гані (Ghana Anti-Corruption Court)

Гана створила спеціальний антикорупційний суд для розслідування та розгляду справ про корупцію на високому рівні. Цей суд має на меті прискорити процеси і знизити рівень впливу на суддів, які можуть бути піддані зовнішньому тиску. Такі суди можуть працювати більш ефективно, оскільки вони зосереджуються виключно на розгляді корупційних справ, що допомагає збільшити прозорість і мінімізувати корупційний вплив на судову систему.

Програма е-декларацій у Малайзії

У Малайзії уряд впровадив систему електронних декларацій майна для державних службовців і політиків. Кожен чиновник повинен регулярно звітувати про своє

майно та фінансові активи, що дає змогу громадськості перевіряти ці дані на предмет можливих розбіжностей і зловживань. Цей крок є важливим елементом боротьби з корупцією в країні, оскільки він забезпечує високу рівень прозорості в діяльності державних службовців і допомагає виявляти можливі порушення.

Електронне голосування в Естонії

Естонія є піонером у використанні технологій для забезпечення прозорості та запобігання корупції. Вона стала першою країною, яка запровадила електронне голосування на виборах, дозволяючи громадянам голосувати через інтернет. Це не тільки спрощує процес участі громадян у виборах, але й забезпечує високий рівень контролю та відстеження виборчого процесу. Завдяки електронним платформам можна знизити ризики для маніпуляцій під час виборів і забезпечити більшу транспарентність на всіх етапах.

Інститут боротьби з корупцією в Чилі (Consejo para la Transparencia)

В Чилі існує Рада з прозорості (Consejo para la Transparencia), яка створена для забезпечення доступу громадян до державної інформації. За допомогою цієї організації чилійці можуть запитувати будь-які документи державних установ, а також повідомляти про порушення або корупцію. Це дозволяє громадянам бути активними учасниками процесу боротьби з корупцією, надаючи їм інструменти для контролю за діяльністю урядових структур. Система також включає незалежну перевірку ефективності урядових агентств.

Інститут боротьби з корупцією у Бангладеш (Anti-Corruption Commission)

В Бангладеш активно працює Антикорупційна комісія, яка займається як профілактикою корупції, так і розслідуванням корупційних справ. Комісія має право на розслідування корупційних дій серед усіх державних службовців і навіть може подавати позови проти них у суд. Для підвищення ефективності боротьби з корупцією була створена система прозорого розслідування, яка дозволяє громадянам спостерігати за розвитком справ і брати участь у процесі боротьби з корупцією.

Платформи для боротьби з корупцією в Уругваї (Transparencia Uruguay)

Уругвай активно працює над створенням умов для більшої прозорості в державних закупівлях і діяльності уряду через платформу Transparencia Uruguay. Ця платформа забезпечує відкритий доступ до даних про державні витрати, закупівлі та контракти. Крім того, в країні діє Державний департамент по боротьбі з корупцією, який здійснює моніторинг і надає громадянам інструменти для виявлення та боротьби з корупційними проявами в різних сферах.

Міжнародні організації та співпраця: ООН та ВООЗ

Міжнародні організації, такі як ООН і Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), активно працюють над створенням глобальних стандартів боротьби з корупцією. Вони допомагають країнам створювати інституційні механізми для боротьби з корупцією, а також сприяють обміну досвідом та наданню технічної допомоги. ВООЗ, наприклад, здійснює глобальні програми боротьби з корупцією у сфері охорони здоров'я, допомагаючи країнам покращувати свої антикорупційні заходи.

Антикорупційний рух в Мексиці (Sistema de Control Interno)

У Мексиці запроваджено Систему внутрішнього контролю, яка контролює діяльність усіх урядових органів. Це дозволяє здійснювати регулярні аудити і моніторинг фінансових операцій для виявлення корупційних схем. Інститут має на меті також проведення внутрішніх перевірок і виявлення зловживань на найвищих рівнях влади.

Цифрові платформи для зменшення корупції в Індії (Digital India Programme)

Ініціатива Digital India, спрямована на створення цифрової інфраструктури, має велике значення у боротьбі з корупцією в Індії. Зокрема, через програми Прямого переказу грошових коштів та електронних послуг було значно знижено кількість хабарів при наданні державних послуг, таких як отримання паспортів або реєстрація землі. Це дозволяє зменшити адміністративний тиск і побічно боротьбу з корупцією в повсякденних процесах.

Антикорупційні ініціативи в різних країнах світу відзначаються багатством підходів і рішучістю щодо запобігання корупції. Одним із важливих аспектів є використання новітніх технологій для забезпечення прозорості. Наприклад, у Мексиці запроваджено електронні платформи для моніторингу фінансових операцій в урядових органах. Ці платформи дають змогу здійснювати реальний контроль за витратами бюджету та забезпечувати більшу відкритість у роботі державних установ. Уряд, застосовуючи технології, активно долає бюрократичні бар'єри та скорочує можливості для маніпуляцій. Подібна практика з електронними платформами широко поширена і в інших країнах, зокрема в Індії, де система Digital India дозволила значно знизити рівень корупції завдяки впровадженню цифрових сервісів для громадян. Це дозволяє не лише зменшити адміністративний тиск, але й виключити можливість для хабарництва при наданні базових державних послуг, таких як реєстрація землі чи отримання паспортів.

Іншим важливим напрямом є створення спеціалізованих органів для боротьби з корупцією, таких як Антикорупційна комісія в Бангладеш. Цей орган має право проводити розслідування та подавати позови до суду, притягуючи до відповідальності державних службовців, які порушили закон. Така ініціатива дозволяє сконцентрувати ресурси та увагу на боротьбі з корупцією на найвищих рівнях влади, оскільки більшість інших правоохоронних органів можуть бути

піддані зовнішньому впливу або ж не володіють необхідними інструментами для розслідування складних справ.

Громадянське суспільство також активно долучається до боротьби з корупцією. У Чилі, наприклад, існує Рада з прозорості, яка надає громадянам доступ до державної інформації, а також допомагає виявляти і повідомляти про корупційні дії. Це дає змогу не лише контролювати діяльність державних структур, але й дозволяє громадянам активно взаємодіяти з урядом, підвищуючи рівень відповідальності та відкритості.

Велике значення має також розвиток судової системи, особливо в країнах, де корупція була частиною політичної культури. У Гані, наприклад, для боротьби з корупцією було створено спеціальний суд, який займається виключно розглядом справ, пов'язаних із корупцією. Це дозволяє пришвидшити процеси розслідувань і судових розглядів, а також мінімізувати вплив на суддів і забезпечити більшу незалежність цієї інституції.

Цікавою є також практика боротьби з корупцією через законодавчі зміни, як це було в Малайзії. Там, на законодавчому рівні, було прийнято систему електронних декларацій для чиновників, що дозволяє легко відстежувати, чи відповідають майнові декларації державних службовців їх реальному стану. Це створює високий рівень прозорості та надає можливість громадянам перевіряти інформацію, що, в свою чергу, знижує можливості для корупційних дій на рівні влади.

У таких країнах, як Кенія, основним напрямком антикорупційних ініціатив стало впровадження систем електронного урядування. Кенія активно використовує платформу IFMIS, яка дозволяє моніторити публічні закупівлі та державні витрати в реальному часі. Такі ініціативи є вкрай важливими, оскільки вони забезпечують прозорість і дозволяють громадянам відстежувати фінансові потоки, тим самим мінімізуючи можливості для корупційних дій у цій важливій сфері.

Також варто згадати практики, які активно використовують міжнародну співпрацю у боротьбі з корупцією. Організації, як-от ООН і ВООЗ, не тільки допомагають країнам розробляти національні антикорупційні стратегії, а й забезпечують підтримку у створенні міжнародних норм, що дозволяють країнам координувати зусилля для боротьби з транснаціональними корупційними схемами. Це включає стандарти для міжнародних судових процедур, які допомагають переслідувати корупціонерів, що діють у кількох країнах одночасно.

Усіх ці підходи об'єднує одна мета — створення відкритих, підзвітних та прозорих інститутів, де кожен громадянин має можливість контролювати владу, а державні органи працюють в інтересах суспільства, а не окремих осіб або груп. Різні країни демонструють, що успіх у боротьбі з корупцією залежить від комплексного підходу, який включає законодавчі зміни, розвиток цифрових технологій, активне залучення громадськості та ефективні інституційні механізми.

Успішність антикорупційних ініціатив часто залежить від здатності держави забезпечити незалежність ключових інститутів, таких як суди, правоохоронні органи та органи державного нагляду. Важливою є також створення умов для ефективної співпраці між державними та приватними структурами, а також міжнародними організаціями. У Сінгапурі, наприклад, антикорупційна боротьба є невід'ємною частиною державної політики, де ефективно працює Антикорупційне бюро. Це бюро має велику незалежність і потужні повноваження для проведення розслідувань, що включають як публічних чиновників, так і представників бізнесу. Створення безкомпромісної політики боротьби з корупцією в країні також супроводжувалося запровадженням жорстких законів щодо прозорості фінансових операцій, що допомогло Сінгапуру стати одним із найбільш прозорих і малокорумпованих ринків у світі.

Водночас важливим аспектом антикорупційної політики є освіта та просвітницька діяльність. Філіппіни створили систему антикорупційної освіти, яка починається з шкільних навчальних програм, що включають уроки про етику, правопорядок та важливість боротьби з корупцією. Окрім цього, активно діють громадські організації, які організовують тренінги для місцевих посадовців, допомагаючи їм усвідомлювати свою роль у подоланні корупції. Такий підхід сприяє формуванню нової антикорупційної культури серед молоді, а також дозволяє державним службовцям краще усвідомлювати етичні стандарти та норми поведінки.

Ще одним потужним інструментом боротьби з корупцією є введення інститутів для захисту whistleblowers (свідків корупційних дій). У країнах, таких як Нова Зеландія та Австралія, особам, які повідомляють про факти корупції, надається юридичний захист. У Новій Зеландії, наприклад, є Закон про захист викривачів, який гарантує анонімність і безпеку для осіб, що повідомляють про правопорушення. Такий підхід значно збільшує ефективність боротьби з корупцією, оскільки дозволяє людям без страху розкривати корупційні схеми, знаючи, що вони не будуть піддані переслідуванню або помсті.

Інноваційним підходом є використання блокчейн-технології для зниження корупції в публічних сферах. У Грузії, наприклад, успішно було застосовано блокчейн у реєстрації нерухомості та земельних ділянок, що забезпечило абсолютну прозорість і неможливість фальсифікації даних. Блокчейн дозволяє забезпечити незмінність і доступність інформації, що зменшує можливості для чиновників маніпулювати реєстрацією та обігом нерухомості. Інші країни, такі як Гана та Індія, також активно тестують блокчейн у своїх антикорупційних ініціативах, особливо в сферах, де важлива прозорість фінансових транзакцій.

Не можна не згадати також про важливість міжнародних антикорупційних угод та співпраці. Одним із основних інструментів в цьому контексті є Конвенція ООН проти корупції (2003), яка підписана більш ніж 180 країнами. Завдяки цій угоді, країни зобов'язуються створювати і впроваджувати ефективні стратегії боротьби з корупцією, а також співпрацювати у розслідуваннях, що стосуються міжнародних корупційних схем. Така співпраця є надзвичайно важливою для боротьби з

транснаціональними корупційними мережами, коли корупційні дії охоплюють кілька країн і потребують координації на міжнародному рівні.

Антикорупційні ініціативи в США мають багатий досвід і добре розвинену систему заходів для боротьби з корупцією на різних рівнях влади. Боротьба з корупцією в США базується на законодавчих актах, інститутах і стратегічних ініціативах, що спрямовані на забезпечення прозорості, підзвітності та справедливості у публічному секторі. Ось кілька основних антикорупційних ініціатив та інститутів, які діють у США:

1. Закон про свободу інформації (FOIA)
Закон про свободу інформації (Freedom of Information Act, FOIA) — це один із ключових інструментів антикорупційної політики в США, який дозволяє громадянам, журналістам та іншим зацікавленим сторонам запитувати державні документи та дані, що зберігаються у федеральних агентствах, за винятком певних заборонених категорій. Цей закон сприяє підвищенню прозорості уряду та дозволяє громадянам відслідковувати діяльність влади.
2. Закон про корупцію іноземних посадовців (FCPA)
Закон про корупцію іноземних посадовців (Foreign Corrupt Practices Act, FCPA), прийнятий у 1977 році, є одним з важливих елементів антикорупційної політики США, який забороняє американським компаніям і громадянам давати хабарі іноземним посадовцям. Це одна з перших міжнародних ініціатив, яка дозволяє ефективно боротися з міжнародною корупцією та встановлює суворі вимоги до корпоративної етики, забезпечуючи відповідальність бізнесу за порушення цього закону.
3. Федеральна комісія з боротьби з корупцією
В США створена Федеральна комісія з боротьби з корупцією (U.S. Office of Government Ethics, OGE), яка забезпечує етичні стандарти для федеральних службовців і займається запобіганням конфліктам інтересів. OGE допомагає розробляти політики для дотримання етики в уряді, розслідує випадки конфлікту інтересів серед державних службовців і забезпечує дотримання законодавства щодо прозорості фінансових інтересів державних посадовців.
4. Система звітності та контролю (Whistleblower Protection Act)
Закон про захист осіб, які повідомляють про порушення (Whistleblower Protection Act), забезпечує захист людей, які повідомляють про корупційні або інші незаконні дії в державному секторі. Ця ініціатива дозволяє співробітникам державних установ повідомляти про корупцію чи інші зловживання, не побоюючись помсти чи репресій з боку керівництва.
5. Система фінансування виборчих кампаній
У США існує система суворого контролю за фінансуванням виборчих кампаній через Комісію з виборчих фінансів (Federal Election Commission, FEC). Цей орган займається регулюванням фінансування політичних партій та кандидатів, щоб запобігти зловживанню з боку великих корпорацій чи осіб, які прагнуть отримати вигоду через політичні зв'язки. Крім того, в США

існують закони, які обмежують розміри пожертвувань на вибори та забезпечують публічний доступ до звітів про фінансування.

6. Антикорупційна стратегія на рівні штатів
Кожен штат у США також має свої антикорупційні закони та органи, які займаються розслідуванням випадків корупції серед державних посадовців. Наприклад, в штаті Нью-Йорк працює Державний офіс з боротьби з корупцією, а в штатах, таких як Каліфорнія, існують комісії з етики, які займаються боротьбою з корупцією на рівні місцевих органів влади.
7. Аудит і перевірки з боку Генерального аудиту США (GAO)
Генеральна аудиторська служба США (Government Accountability Office, GAO) є незалежним органом, який перевіряє ефективність урядових програм, оцінює фінансову діяльність федеральних установ і проводить розслідування для виявлення потенційних корупційних схем. GAO також видає рекомендації для покращення управління фінансами та зменшення можливостей для корупційних дій у публічному секторі.
8. Корпоративна соціальна відповідальність та антикорупційні політики в бізнесі
США активно заохочують корпоративну відповідальність через ініціативи та програми, які вимагають від компаній створення внутрішніх антикорупційних політик. Багато великих компаній розробляють кодекси етики, спрямовані на боротьбу з корупцією, і реалізують програми навчання співробітників щодо етичних норм у бізнесі.

Попри досягнення в боротьбі з корупцією, США стикаються з деякими викликами, зокрема щодо впливу грошей на політику через політичні лобі та «темні гроші», що не завжди прозорі у фінансуванні виборчих кампаній. Проте в цілому система антикорупційних ініціатив в США є однією з найбільш розвинених у світі, і постійно вдосконалюється через нові законодавчі ініціативи та інструменти для забезпечення підзвітності публічних та приватних інститутів.

Система антикорупційних ініціатив в США демонструє важливість комплексного підходу до боротьби з корупцією, де ключовими аспектами є прозорість, громадський контроль, а також ефективне регулювання фінансів і політичних процесів.

У доповнення до вже згаданих ініціатив, важливим елементом антикорупційної стратегії в США є активна участь громадян у процесах боротьби з корупцією через прозорі механізми звітності та розслідувань. Наприклад, хоча основна роль у виявленні корупції лежить на органах влади та правоохоронних структурах, американське суспільство активно залучене через підтримку незалежних медіа, які беруть участь у виявленні корупційних практик. Більшість антикорупційних розслідувань часто виникають через публікації в ЗМІ або розкриття інформації, наданої інсайдерами. Ця культура прозорості і залучення громадськості значно підвищує ефективність існуючих заходів.

Крім того, важливим аспектом боротьби з корупцією в США є принципи корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), які стали невід'ємною частиною

антикорупційної політики. Американські компанії, особливо великі корпорації, часто впроваджують внутрішні етичні кодекси та програми навчання для своїх працівників щодо запобігання корупції. Це також включає розробку систем звітності та контролю за фінансовими потоками, що дозволяє вчасно виявляти потенційні зловживання. Відповідно, бізнес у США має чіткі обов'язки щодо дотримання антикорупційних стандартів, і будь-які порушення можуть призвести до серйозних фінансових санкцій або судових позовів, що забезпечує додатковий стимул до дотримання законодавства.

Однією з особливостей антикорупційної політики в США є наявність потужної судової системи, яка активно працює в напрямку боротьби з корупцією. Федеральні та місцеві суди відіграють важливу роль у визначенні відповідальності за корупційні дії, і американські судді мають великий досвід у розгляді справ щодо корупції, особливо коли це стосується впливових політичних фігур або великих бізнесменів. Механізм звітності та перевірок, створений в рамках федеральних і державних органів, дозволяє не лише виявляти корупційні порушення, але й забезпечувати відповідальність за злочини, пов'язані з корупцією.

Серед викликів, з якими стикаються антикорупційні ініціативи в США, є вплив грошей на політичні процеси. Політичне фінансування в країні залишається однією з найбільших проблем у боротьбі з корупцією. Проте, незважаючи на це, різні органи, включаючи Комісію з виборчих фінансів та громадські організації, намагаються змінити ситуацію, ініціюючи нові закони та обмеження на фінансування політичних кампаній. Це включає зусилля з обмеження «темних грошей», що витрачаються на вибори через анонімні канали, які часто використовуються для маніпулювання виборчими процесами.

Також важливим аспектом є міжнародна співпраця в рамках боротьби з корупцією. США активно співпрацюють із іншими країнами, зокрема через ООН та інші міжнародні організації, для того, щоб сприяти глобальному дотриманню антикорупційних стандартів. У цьому контексті вони беруть участь у багатьох міжнародних ініціативах і стандартах, зокрема в реалізації принципів ОЕСР з боротьби з корупцією.

Крім того, на федеральному рівні в США зберігається постійна увага до освіти та підвищення обізнаності громадян з питань боротьби з корупцією. Включення антикорупційних принципів у програми навчання для державних службовців, бізнесменів і студентів допомагає формувати культуру відповідальності і прозорості в майбутньому.

Незважаючи на численні досягнення, американська система боротьби з корупцією продовжує мати проблеми, зокрема через зростаючий вплив великих корпорацій на політичні процеси та недостатній контроль за певними видами фінансування виборчих кампаній. Однак США залишаються одним із лідерів у боротьбі з корупцією, створюючи нові механізми і вдосконалюючи старі для підтримки

прозорості в уряді та бізнесі, що є важливим внеском у глобальні зусилля щодо зменшення корупції.

Антикорупційна політика в Азії варіюється залежно від країни, її політичного контексту та економічного розвитку. Проте всі країни регіону розуміють, що корупція є серйозною загрозою для стабільності, економічного росту та соціального розвитку. У деяких азіатських країнах антикорупційні ініціативи набрали вагомого розвитку, в інших — залишаються на стадії реформування або потребують значних змін.

Основні підходи та ініціативи

1. Підвищення прозорості та доступу до інформації: У багатьох азіатських країнах проводяться реформи, що спрямовані на підвищення прозорості державних витрат, системи публічних закупівель і управління державними ресурсами. У таких країнах, як Індія, Філіппіни та Південна Корея, запроваджено системи електронних публічних закупівель і платформи для доступу громадян до інформації про державні витрати.
2. Антикорупційні агентства та органи: У країнах, таких як Сінгапур, Гонконг і Південна Корея, існують незалежні органи, що відповідають за розслідування корупційних злочинів. Наприклад, у Сінгапурі це Корпорація боротьби з корупцією (СРІВ), що є дуже ефективним інструментом боротьби з корупцією. В Гонконзі діє Антикорупційна комісія (ІСАС), яка за роки свого існування здобула міжнародне визнання за ефективну боротьбу з корупцією в державному секторі.
3. Реформи правосуддя та судової системи: У ряді країн, таких як Індонезія, Тайвань і Індія, було ініційовано реформи в судовій системі, спрямовані на покращення незалежності суддів та боротьбу з корупцією в правосудді. Одним з таких прикладів є діяльність Індонезійської комісії боротьби з корупцією (КРК), яка має право розслідувати корупційні справи на найвищому рівні і здійснювати контролюючі функції.
4. Зміцнення громадянського суспільства: В країнах, таких як Філіппіни та Індія, де корупція є широко поширеною проблемою, багато місцевих громадських організацій працюють над підвищенням обізнаності серед населення, підтримують розслідування корупційних злочинів і активно залучають громадськість до участі в антикорупційних ініціативах.
5. Міжнародне співробітництво: Країни Азії активно співпрацюють з міжнародними організаціями, такими як ООН та Азіатська розв'язка боротьби з корупцією (АСАС), у рамках ініціатив, спрямованих на обмін досвідом, покращення стандартів боротьби з корупцією та виконання міжнародних норм і стандартів, таких як Конвенція ООН проти корупції.

Проблеми та виклики

1. Політичний вплив і корупція: У багатьох азіатських країнах політичний вплив на антикорупційні органи залишається суттєвою проблемою. Наприклад, в

Китаї та Індії на низових рівнях корупція часто спричинена політичними зв'язками. Хоча Китай активно проводить антикорупційні кампанії, такі як кампанія, очолювана Сі Цзіньпіном, яка спрямована на боротьбу з корупцією серед партійних лідерів, однак деякі критики вказують на вибірковість цих кампаній.

2. Корупція в бізнесі та державних закупівлях: У багатьох азіатських країнах корупція в бізнес-середовищі залишається важливою проблемою. Наприклад, у Індії та Пакистані бізнес-лідери та політики часто мають тісні зв'язки, що сприяє розповсюдженню корупційних схем в державних закупівлях та фінансових угодах.
3. Слабкі інститути боротьби з корупцією: В деяких країнах Азії, таких як Пакистан, Непал та Бангладеш, антикорупційні органи часто стикаються з проблемами через недофінансування, політичний тиск і корумпованість серед співробітників. Це значно обмежує ефективність боротьби з корупцією.

Важливі приклади

1. Сінгапур: Одна з найбільш успішних моделей боротьби з корупцією в світі. Створення ефективної антикорупційної інфраструктури та потужних органів влади, а також жорстка політика щодо покарань за корупційні злочини зробили Сінгапур одним із найбільш прозорих і стабільних економічно розвинених країн.
2. Південна Корея: Південна Корея активно працює над прозорістю в управлінні та зміцненням боротьби з корупцією через такі ініціативи, як Корейський центр контролю та боротьби з корупцією. Зазначено, що успіхи країни у боротьбі з корупцією багато в чому зумовлені міцною політичною волею та громадянським активізмом.
3. Індонезія: Комісія боротьби з корупцією в Індонезії (КРК) є одним із прикладів успішного антикорупційного органу, який провів численні розслідування високопрофільних корупційних справ, включаючи політиків та бізнесменів.

Антикорупційна політика в Азії продовжує розвиватися в залежності від контексту кожної країни. У країнах, де спостерігається висока концентрація влади, таких як Китай, корупція залишається значною проблемою, незважаючи на активні кампанії щодо боротьби з корупцією. В Китаї боротьба з корупцією стала частиною політичної програми президента Сі Цзіньпіна, і вона охоплює високопосадовців, а також нижчі рівні урядових структур. Проте, попри численні арешти і покарання, критики часто вказують на вибірковість кампанії, що викликає сумніви у її справедливості та ефективності. Така ситуація відображає більш загальну проблему, коли політичний вплив на антикорупційні органи може підірвати довіру до цих ініціатив.

В Індії боротьба з корупцією знову-таки залежить від рівня урядової і судової незалежності. Хоча країна має потужні інститути, такі як Центральне бюро розслідувань (СВІ) і антикорупційні агентства, проблема залишається на низовому

рівні, де корупція часто поширюється серед політичних і бізнесових еліт. Однією з найбільших проблем Індії є те, що високопосадовці часто мають політичні зв'язки, що дозволяє їм уникати покарання. У відповідь на це громадянське суспільство активізувало свою діяльність, зокрема через такі рухи, як RTE (Right to Information), що дозволяє громадянам звертатися за інформацією про витрати публічних коштів та діяльність урядових органів, спонукаючи до більшої прозорості.

У південнокорейському контексті боротьба з корупцією отримала значну підтримку завдяки інституціям, таким як Корейська комісія боротьби з корупцією, що дозволяє значно підвищити ефективність розслідувань. Південна Корея зазнала величезних змін, особливо після корупційних скандалів, що стосувалися високопосадовців і навіть колишніх президентів. В результаті країна значно посилила свої антикорупційні заходи, включаючи прозорість в управлінні публічними фінансами та зміцнення незалежності судових інститутів. Однак, не зважаючи на ці зусилля, країна все ще стикається з труднощами в контексті лобістських практик і впливу великих корпоративних груп (чеболів) на політику і економіку.

В інших країнах Азії, таких як Індонезія, Бангладеш і Філіппіни, проблема корупції залишається однією з найбільш серйозних загроз для стабільності і розвитку. В Індонезії діяльність Комісії боротьби з корупцією (КРК) є прикладом того, як інститути можуть ефективно боротися з корупцією на високому рівні, розслідуючи найгучніші випадки та притягуючи до відповідальності політиків, бізнесменів та інших високопосадовців. Однак, незважаючи на значні успіхи в боротьбі з корупцією, залишається проблема, пов'язана з політичним тиском на антикорупційні органи та політичну систему, що призводить до звинувачень у вибірковості розслідувань.

Філіппіни, незважаючи на введення реформ у рамках боротьби з корупцією, стикаються з труднощами у створенні незалежних органів і забезпеченні прозорості на місцевому рівні. Хоча уряд та громадські організації активно працюють над зменшенням рівня корупції, викорінення цієї проблеми залишається складним завданням через тісні зв'язки між бізнесом та політикою.

У Бангладеші корупція глибоко вкорінена в усіх сферах державного управління, і боротьба з нею часто стикається з великою опозицією з боку політичних еліт. Проблеми з незалежністю правоохоронних органів та відсутність справжніх реформ призводять до того, що більшість корупційних справ залишаються без покарання.

З іншого боку, країни, такі як Сінгапур і Гонконг, продовжують бути моделями ефективної боротьби з корупцією. У Сінгапурі Корпорація боротьби з корупцією (СРІВ) здійснює суворий контроль за державними чиновниками та політиками, що призвело до високого рівня довіри громадян до уряду та політичної стабільності. Сінгапур постійно займає високі позиції в міжнародних рейтингах прозорості завдяки своїй політиці нульової толерантності до корупції.

У країнах з авторитарними режимами, таких як Китай, заходи боротьби з корупцією можуть бути спрямовані не лише на боротьбу з економічними злочинами, але й на зміцнення політичної влади чинного керівництва. У такому контексті антикорупційні кампанії часто служать засобом для усунення політичних опонентів та зміцнення позицій лідера. Це створює ситуацію, коли антикорупційні заходи не завжди є націленими на реальне покращення ситуації, а більше на підвищення авторитету і контролю влади.

Таким чином, антикорупційна політика в Азії залишається однією з найбільш складних і важливих тем, оскільки ефективність таких заходів залежить від політичних структур, рівня розвитку інституцій та громадянської активності в кожній конкретній країні. Однак, загалом, успіхи в боротьбі з корупцією досягаються завдяки зміцненню незалежних антикорупційних органів, підвищенню прозорості управління, розвитку громадянського суспільства та міжнародному співробітництву.

Сьогодні багатьом країнам вдається досягти значного прогресу в боротьбі з корупцією завдяки активному використанню нових технологій, зміцненню правових норм, забезпеченню прозорості та підвищенню рівня громадської свідомості. Ключовим фактором успіху є створення середовища, де корупція не лише карається, але й є соціально непринятною, де громадяни, організації та державні органи працюють разом для створення суспільства без корупції. Важливим є також взаємодія між урядами і приватним сектором, оскільки багато випадків корупції відбуваються саме через тісні зв'язки між бізнесом і державними чиновниками. Впровадження етичних стандартів у бізнес-середовищі та посилені регуляції допомагають знижувати ризики корупції в комерційних і державних угодах.

Отже, боротьба з корупцією вимагає комплексного підходу, що включає зміни на всіх рівнях суспільства: від законодавства до культури громадян. Важливе значення мають як внутрішні реформи в окремих країнах, так і міжнародна співпраця, адже корупція – це глобальне явище, що не має кордонів.

ВИСНОВОК

У результаті проведеного дослідження на тему "Антикорупційна політика: вітчизняний та зарубіжний досвід" було розглянуто ключові аспекти антикорупційних механізмів, застосовуваних як в Україні, так і в інших країнах, а також проаналізовано основні чинники, які впливають на ефективність антикорупційної боротьби. Порівняльний аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду дозволив виокремити найбільш успішні практики, які можуть бути адаптовані для України з урахуванням специфіки її політичної та економічної ситуації. Одним із основних результатів дослідження є визначення важливості інтеграції інституційних, правових та технологічних рішень для боротьби з корупцією. Проблема корупції в Україні вимагає не тільки реформування існуючих органів, таких як Національне агентство з питань запобігання корупції та Національне антикорупційне бюро України, а й запровадження нових механізмів для забезпечення повної прозорості в державному управлінні. Ключовими напрямками вдосконалення антикорупційної політики в Україні є забезпечення незалежності антикорупційних органів, покращення судової системи, підвищення прозорості в публічних закупівлях, а також розвиток ефективних інструментів для боротьби з корупцією на місцевому рівні.

Окрему увагу слід приділити питанням розвитку електронних систем для моніторингу фінансових потоків та майнового стану посадовців, адже такі технології, як система електронного декларування, вже довели свою ефективність. Також необхідно сприяти інтеграції антикорупційної стратегії з міжнародними ініціативами, зокрема через співпрацю з міжнародними організаціями, що надають Україні технічну та фінансову підтримку для проведення реформ. Водночас важливо, щоб антикорупційна політика була частиною загальної стратегії демократичного розвитку, а не лише боротьбою з окремими проявами зловживань. На міжнародному рівні значним досягненням є розвиток глобальних ініціатив, які забезпечують обмін досвідом і ресурсами для боротьби з корупцією, зокрема через міжнародні організації, такі як ООН, ОЕСР та Світовий банк. Перспективи розвитку антикорупційної стратегії на міжнародному рівні полягають у посиленні міждержавних механізмів та створенні єдиних стандартів боротьби з корупцією, а також у зміцненні правових норм для контролю за діяльністю транснаціональних компаній, що можуть сприяти корупційним схемам в різних країнах.

У підсумку, для ефективного подолання корупції в Україні необхідно здійснити комплексну реформу державних інститутів, посилити роль громадянського суспільства в процесах моніторингу та впровадити новітні технології для контролю за державними витратами та діяльністю посадовців. Перспективи розвитку антикорупційної політики на міжнародному рівні залежатимуть від здатності країн досягти узгодженості в регулюванні корупційних ризиків та ефективної співпраці на основі міжнародних стандартів і механізмів.

Подальший розвиток антикорупційної політики в Україні потребує також значного акценту на реформуванні правоохоронних органів та судової системи. Корупція в

судовій гілці влади залишається серйозною проблемою, і для забезпечення ефективного правосуддя необхідно створити умови для підвищення незалежності суддів, впровадження системи атестації та дисциплінарної відповідальності. Очищення суддівського корпусу від корупціонерів є однією з найважливіших передумов для досягнення справедливих рішень у боротьбі з корупцією. Окрім того, важливо продовжувати реформу правоохоронних органів, забезпечуючи їх відокремленість від політичних впливів та надаючи можливості для реалізації комплексних антикорупційних розслідувань. Розвиток інструментів для боротьби з економічними злочинами, такими як відмивання грошей, незаконне збагачення та ухилення від сплати податків, також є важливою складовою антикорупційної стратегії в Україні. Впровадження нових технологій для моніторингу фінансових потоків, покращення механізмів електронної звітності та забезпечення доступу громадян до інформації про державні витрати дозволить знизити ризики корупційних проявів у державному управлінні.

У рамках міжнародної співпраці важливо забезпечити не лише технічну та фінансову допомогу, а й спільну боротьбу з міжнародними корупційними схемами, що включають використання офшорних юрисдикцій для ухилення від податків та відмивання коштів.

Оскільки корупція має транснаціональний характер, розвиток міжнародних стандартів та угод для боротьби з корупцією, зокрема через інструменти такі як Конвенція ООН проти корупції, є необхідним кроком для забезпечення глобальної стабільності та безпеки.

Перспективи розвитку антикорупційної стратегії в Україні на міжнародному рівні також включають активізацію участі у міжнародних ініціативах з боротьби з корупцією, обмін досвідом і кращими практиками з іншими країнами, що мають успішний досвід у боротьбі з корупцією.

Важливо, щоб Україна стала активним учасником у формуванні міжнародної політики щодо боротьби з корупцією, оскільки взаємна підтримка та координація на глобальному рівні дозволяє досягти кращих результатів у боротьбі з цією глобальною проблемою.

Загалом, для забезпечення ефективності антикорупційної політики в Україні та на міжнародному рівні необхідно продовжувати вдосконалення національної антикорупційної системи, зміцнення інституційних механізмів, а також поглиблення міжнародної співпраці.

Від успіху цих процесів залежить не лише подолання корупції в країні, але й забезпечення стабільного розвитку держави в глобальному контексті.

У майбутньому важливим аспектом реалізації антикорупційної політики в Україні буде активне залучення громадянського суспільства до процесів контролю та впливу на державні інститути. Тільки через створення сприятливих умов для розвитку

незалежних антикорупційних організацій, медіа та ініціатив знизу можна досягти реальних змін у суспільстві. Залучення громадян до контролю над урядовими рішеннями, через механізми публічного моніторингу та участі в ухваленні рішень, дозволить посилити прозорість і знизити рівень корупції. Також важливо звернути увагу на освіту та просвітницькі програми, спрямовані на формування антикорупційної культури серед молоді та усіх верств населення.

Підвищення рівня обізнаності громадян щодо їхніх прав, обов'язків і можливостей щодо боротьби з корупцією дозволить створити сильну основу для демократичних процесів у країні. Програми по боротьбі з корупцією мають включати не тільки юридичні механізми, але й культурні та освітні ініціативи, які сприятимуть зміцненню соціальних норм, які допускають або виправдовують корупційні практики. З огляду на це, перспективи розвитку антикорупційної стратегії в Україні також включають створення довгострокових планів із забезпечення стійкого розвитку громадянських інститутів та розвитку нових форм електронної демократії, таких як платформи для публічного обговорення державних рішень, а також механізми збору та аналізу даних про діяльність влади.

Технології блокчейн і штучний інтелект можуть стати важливими інструментами для забезпечення прозорості процесів прийняття рішень і моніторингу виконання контрактів. У контексті міжнародного співробітництва важливим напрямком є розширення механізмів боротьби з корупцією на рівні транснаціональних корпорацій, що діють в Україні. Ініціативи на кшталт розширення антикорупційних стандартів, запроваджених міжнародними фінансовими інститутами, повинні бути активно підтримані урядами для забезпечення прозорості не тільки на державному, але й на корпоративному рівні. Україна має можливість стати важливим партнером в міжнародних альянсах по боротьбі з корупцією, підтримуючи глобальні зусилля щодо регулювання офшорних схем і зменшення фінансових злочинів, що сприяють відмиванню коштів та ухиленню від податків.

Таким чином, перспектива антикорупційної політики в Україні не обмежується лише внутрішніми реформами, а передбачає активну міжнародну співпрацю та адаптацію кращих світових практик. Глобальна боротьба з корупцією є важливою складовою стратегії на шляху до забезпечення міжнародної економічної стабільності, сприяння розвитку демократії та підвищення рівня довіри громадян до своїх державних інститутів. Тому Україна, зважаючи на актуальність та важливість цих завдань, має активно інтегруватися в міжнародні процеси, спрямовані на боротьбу з корупцією, і продовжувати зміцнювати внутрішні механізми антикорупційної політики на всіх рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бокань В., Польовий Л. Історія культури України. — К., 1998.
2. Сухоруков О. М. Корупція та антикорупційна політика в Україні. — К., 2009.
3. Задорожний І. В. Сучасні механізми боротьби з корупцією в Україні. — Харків, 2015.
4. Гречко О. О. Антикорупційна політика: зарубіжний досвід та його імплементація в Україні. — Львів, 2017.
5. Черненко В. В. Антикорупційна політика в Європі. — К., 2014.
6. Лялько І. С. Міжнародні організації та боротьба з корупцією. — К., 2016.
7. Хмельницький О. В. Проблеми антикорупційної реформи в Україні. — Львів, 2019.
8. Петров С. О. Правові механізми боротьби з корупцією в країнах Європи. — Одеса, 2020.
9. Задорожний І. В. Корупція в Україні: проблеми та перспективи. — К., 2012.
10. Бердник І. С. Антикорупційні ініціативи в країнах Латинської Америки. — К., 2018.
11. Буханенко В. Г. Міжнародне співробітництво в боротьбі з корупцією. — К., 2021.
12. Яковенко І. Г. Антикорупційна стратегія в умовах війни: досвід України. — Київ, 2020.
13. Шевченко М. П. Основи антикорупційної діяльності в міжнародних організаціях. — Київ, 2019.
14. Мельник Л. В. Проблеми ефективності антикорупційної політики в Україні. — К., 2014.
15. Смолій П. Г. Культура корупції та боротьба з нею в Україні. — К., 2017.
16. Левченко Н. А. Проблеми антикорупційної реформи в Україні. — К., 2015.
17. Федоренко О. І. Політика прозорості у державних закупівлях. — Харків, 2020.
18. Руденко А. В. Протидія корупції в США та Україні: порівняльний аналіз. — Київ, 2018.
19. Коваленко В. М. Запобігання корупції в державному секторі: досвід Великої Британії. — Київ, 2016.
20. Гонтаренко А. В. Стратегія антикорупційної політики в Німеччині. — Київ, 2015.

21. Романенко В. М. Основи антикорупційної політики в країнах Скандинавії. — К., 2014.
22. Майданюк В. О. Антикорупційна політика в Азії: досвід Японії. — Київ, 2017.
23. Жукова Л. О. Антикорупційна практика в Африці. — К., 2020.
24. Ткаченко А. В. Корупція в Україні: виклики та стратегії подолання. — К., 2017.
25. Волкова Т. І. Теорія і практика боротьби з корупцією в міжнародному праві. — К., 2018.
26. Сіренко М. В. Проблеми антикорупційної політики в Україні та шляхи її удосконалення. — К., 2019.
27. Петренко М. М. Проблеми і стратегії антикорупційної реформи в Україні. — Львів, 2021.
28. Василенко В. М. Запобігання корупції: досвід країн Балтії. — К., 2016.
29. Мазур Т. С. Стратегія боротьби з корупцією в Індії. — К., 2020.
30. Григорович І. А. Проблеми адаптації європейського досвіду боротьби з корупцією в Україні. — Харків, 2015.
31. Крамаренко А. М. Прозорість та боротьба з корупцією в державних фінансах: досвід США. — К., 2017.
32. Скиба В. Г. Порівняльний аналіз антикорупційних політик у країнах Центральної та Східної Європи. — К., 2021.
33. Лисенко І. О. Роль громадянського суспільства в антикорупційній політиці. — Київ, 2018.
34. Соловйова О. В. Співпраця між Україною та міжнародними антикорупційними організаціями. — К., 2020.
35. Гречко Т. С. Антикорупційна політика в Європі: підсумки та перспективи. — Київ, 2021.
36. Кузьміна Л. В. Антикорупційна політика в країнах Остромедитеранського регіону: аналіз досвіду. — К., 2019.